

TIBOKPIIRKAAN (REFELEESIONN)

¹ Tibor tee le Uwumbor nan tuk Yesu Kristo ke u nan kpiir tuk waatutum. Ti ye tibor ti ga na woween na la. Le Yesu nan tun waatuun ke u buen waatutunn Jonn chee ki ti tuk u tibor ngbaan. ² Uwumbor ni Yesu Kristo aah tuk Jonn tibor ti, ki mak u tiwan ni na, le u nmee ni momok kigbarj ponn ni. ³ Unii u karn Uwumbor aabor timina binib aanimbil ni na, Uwumbor aanyoor bi u pu. Binib bi nun ki na taah len pu na, Uwumbor aanyoor bi bi mu pu. Ba pu? buyoonn tibor tee ga nan na aa ki daa.

U doon Yesu aanib bi bi ntim mulole ni na

⁴⁻⁵ Min Jonn le nmee kigbarj kee ke m tii Yesu aanib bi bi Asia aatim mulole ni na. Uwumbor u nan bi, ki beenin bi, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ni Waafuur mulole mu bi waaborjal chee na, ni Yesu Kristo, na tinyoor na ni pu, ki tii nimi nsuudoon. Yesu Kristo len mbamon, ki puen fikr nkun ni, ki ye dulnyaa wee ni aaborb aayidaan.

U gee timi la, ki di waasin finn timi, ki nyan timi titunwanbir ni, ki gaa timi lii, ⁶ki na timi waanaan ni aanib bi ye bitotoorb na, ke ti li tun lituln tii Ute Uwumbor. Uma Yesu le ye uyimbidaan, ki kpa mpwon momok n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.

⁷ Lik, u ga dii ntaalangbam ni ki dan. Binib momok aanimbil ga kan u. Binib bi nan saa u na mu ga kan u. U pu, le ninibol nimok bi dulnyaa wee ni na ga wii. Ni ye mbamon la. Amii.

⁸ Tidindaan Uwumbor, u yeh mpwon momok, ki nan bi, ki beenin bi, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na le

len ke uma le ye Alfa ni Omega,* mpiin ngbaan ni ndoon ngbaan.

Yesu aah kpiir ubaa mək Jənn pu na

⁹ Min Jənn u ye nina aabo na, m ni nimi kpaan ki ji falaa ni suklaa Yesu pu, ki ye waanaan ni aanib. Uwumbər aabər ni Yesu aabənyaan tee pu, le bi nan di mi kaan lidikl li bi yin li ke Patmos na pu. ¹⁰ Tidindaan aakpaakool daal le Uwumbər Aafuur Nyaan nan fir m pu. Le m ɲun nneel sakpiin len mpuwəb ke kakaan na, ¹¹ ki bui mi ke, “Ŋmee saah ga kan pu na kigbaɲ ni, ki di kigbaɲ ngbaan tun Yesu aanib bi bi Asia aatim mulole ni na chee, bi bi Efesus aatiɲ ni, ni Simina aatiɲ ni, ni Pegamum aatiɲ ni, ni Tiataira aatiɲ ni, ni Sadis aatiɲ ni, ni Filadelfia aatiɲ ni, ni Laodisea aatiɲ ni na.”

¹² Le m fenn lik ke m bee udaan u len m chee kina na. Maah fenn na, le m kan salmaa aawan ni pu karyaa tiib tərɲni na tiwan nilole, ¹³ ni unii u naahn Unibən Aabo na, bi bikaasisik ni, ki pee libəkul li pii utaafar na, ki buu salmaa aagbapapaln ubiɲ chee.† ¹⁴ Uyil ni waayikpir piin chain, ke tikokonn na. Unimbil wiin ke mmii na. ¹⁵ Utaafar mu wiin ke baah pur tikur ti mmii ni na aah wiin pu na. Uneel mu fuuk ke bunyəb sakpem aanyun na. ¹⁶ Le u joo iɲmabi ilole uɲangii ni. Kijaak aajuk ki ka ɲipepel məmək ɲilee na mu bi uməb ni. Unimbil wəb wiin chain, ke nwiin aah wiin chain pu nwiin pu na. ¹⁷ Maah kan u na, le m lir gbaan unimbiin ni ke maah kpo le na. Le u di uɲangii paan m pu, ki bui mi ke, “Taa san ijawaan. Min le ye mpiin ngbaan ni ndoon ngbaan. ¹⁸ Min le ye uməfadaan. M nan kpo, le ki fikr, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ki joo nkun ni kitekpiitiɲ aasaafii tiib. ¹⁹ Nima pu na, ɲmee saah kan pu na, ki ɲmee naah bi pu dandana wee

---

* 1:8 : Alfa ni Omega aatataa le ye mpiin ni ndoon. † 1:13 : Lik Daniel 7.13; 10.5.

na, ki ŋmee naah ga nan ŋa pu n-yoonn mu choo na na. ²⁰ Saah kan in̄mabi ilole i ŋjangii ni, ki kan salmaa aawan ni pu karyaa tiib tɔŋni na tiwan nilole na, naatataa le ye ke in̄mabi ilole ngbaan si maanib bi bi ntim mulole ngbaan ni na aatuuntiib aasisiiaan. Karyaa tiib aah tɔŋni tiwan ni pu, aan ni ye nilole ngbaan mu si maanib bi bi ntim mulole ngbaan ni na aasisiiaan.

2

Efesus aatiŋ aanib aabɔr

¹ “Ŋmee kigbaŋ tii maanib bi bi Efesus aatiŋ ni na aatuun ke min Yesu u joo in̄mabi ilole ngbaan ŋjangii ni, ki chuun salmaa aawan ni pu karyaa tiib tɔŋni na tiwan nilole na aakaasisik ni na le len tibɔr timina: ² M nyi naah tun lituln linimaln pu na, ki nyi naah kpa limɔr pu na, ki nyi ke ni yii bibiindam, ke ni lik binib bi ŋmanni ke bi ye maakpambalb kaa ye na aabimbin aah bi pu na, ki bee ke bi ye biŋmanŋmannim la. ³ Ni kpa limɔr la. M pu, le ni ji falaa, kaa bakr. ⁴ Tɔ, m mu galn nimi; ba pu? naa ki gee mi ke naah nan gee mi njan pu na. ⁵ Teer man naah nan bi pu, kaa ki bi kina dandana wee na, ki kpeln nimi aabimbin man, ki ki li ŋani ke naah nan ŋani njan pu na. Ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, m ga dan ni chee ki nan chuu nyan nimi aakarya ngbaan, le naan ki li ye maanib. ⁶ Tɔ, ni mu nan Nikolas aanib aah tun pu na. Naah nan baatuln na, nima le ŋan; m mu nan baah tun pu na.

⁷ “U kpa litafal na kan, u ŋun Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.

“Unii umɔk nyaŋ na, m ga cha u moo limɔfal aasubil ŋi bi Uwumbɔr do, aan bi yin nima chee ke Paradais* na.

---

* 2:7 : Paradais aatataa le ye ke “isui i lu ŋisubil ŋi mɔ sakpen na aasaak.”

Simina aatiŋ aanib aabɔr

⁸ “Ŋmee kigbaŋ tii maanib bi bi Simina aatiŋ ni na aatuun ke min Yesu u ye mpiin ngbaan ni ndoon ngbaan, ki nan kpo ki ki fikr na le len tibɔr timina: ⁹ M nyi naah ji falaa sakpen pu na, ki ye bigiim pu na; ni mu tee ye biwankpadam le Uwumbɔr chee. M nyi binib bibaa aah sii nimi pu na. Bi len ke bi ye Juu yaab, le kaa ye; bi ye kinimbɔŋ aanib la. ¹⁰ Ni ga ji falaa dandana wee; ni mu taa san ijawaan man. Kinimbɔŋ ga di ni ponn ni bibaa ŋa kiyondiik ni, aan ni kan ntɔŋ, le ni ga ji falaa iwiin kipiik. Ni li dii maasan mbamɔm ki nan saa nkundaal man. Le m ga nan tii nimi lipal li ye limɔfal li kaa kpa ndoon na.

¹¹ “U kpa litafal na kan, u ŋun Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.

“Unii umɔk nyaŋ na aan kan lelee aakun.

Pegamum aatiŋ aanib aabɔr

¹² “Ŋmee kigbaŋ tii maanib bi bi Pegamum aatiŋ ni na aatuun ke min Yesu u kpa kijaak aajuk ki ka ŋipepel mɔmɔk ŋilee na le len tibɔr timina: ¹³ M nyi naah bi nin chee na, ke ni bi kitiŋ ki ye kinimbɔŋ aatiŋ na ponn ni la. Ni mu beenin si nchaŋ ni la, kaa yii mi. Buyoonn bi nan ku maaseeraadaan bamɔnn Antipas nikaasisik ni, kinimbɔŋ aah bi nin chee na, naa nan yii mi. ¹⁴ Tɔ, m mu galn nimi tibɔr tibaa pu. Ba pu? Ni ponn ni bibaa joo Balaam aamɔkm; uma le nan mɔk Ubɔr Balak waah ga ŋa pu ki tɔŋ Israel yaab bi ti ŋmɔ libaawol aanann, ki gɔr kidagook, aan Uwumbɔr daa bitafal na. ¹⁵ Binib bibaa mu bi ni ponn ni, ki ŋani kina, ki dii Nikolas aanib aamɔkm kina. ¹⁶ Nima pu na, kpeln nimi aabimbin man. Ni yaa kaa kpeln nimi aabimbin kan, m ga fuu ni mala, ki di kijaak aajuk ki bi mmɔb ni na jan binib ngbaan.

¹⁷ “U kpa litafal na kan, u ḡun Uwumbør Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.

“Unii umək nyaḡ na kan, m ga tii u tijikaar ti bør aan bi yin ti ke mana[†] na, ki ga tii u litakpapiln li liyimbipəlḡ ḡmee li pu na. Ubaa aan li nyi liyimbipəlḡ ngbaan; unii u gaa li na baanja le ga li nyi.

Tiataira aatiḡ aanib aabør

¹⁸ “ḡmee kigbaḡ tii maanib bi bi Tiataira aatiḡ ni na aatuun ke min Uwumbør Aajapḡḡn u kpa ḡinimbil ḡi wiin ke mmii na, ni titaafar ti wiin ke baah pur tikur ti mmii ni na aah wiin pu na le len tibør timina: ¹⁹ M nyi naah tun pu na, ki gee binib pu na, ki gaa mi ki kii pu na, ki kpa limør pu na, ki tun litulḡ dandana wee ki jer naah nan tun njan pu na. ²⁰ Tḡ, m mu galḡ nimi; ba pu? ni ḡmin ki lik Jesebel, upii u len ke u ye Uwumbør aabḡnabpii kaa ye na. U ḡmanni maatutum, ki tuk bi ke bi yaa gør kidagook ki ḡman libaawol aanann kan, naa bir. ²¹ M tii u nsan ke u kpeln waabimbin, u mu aa ban u di cha kidagook aatuln. ²² U ni binib bi dii ki gør kidagook na yaa kaa kpeln baabimbin ki di cha waatuln kan, m ga cha bi ji falaa sakpen, ²³ ki ga ku waabim mu. Le maanib bi bi ḡipepel məmək na ga bee ke min le nyi bisui ni aah bi pu na. M ga tii ni ponn ni unii məmək waatuln aah ḡeer pu na.

²⁴⁻²⁵ “Tḡ, nimi bibaa mu bi Tiataira aatiḡ ni, kaa dii Jesebel ngbaan aaməkḡ, kaa bae kinimbḡḡ aatuln li bi yin li ke ‘tibør ti nyoo na.’ Nimi le m len ke ni li joo naah kpa tibør ti na, ki nan saa bundaln m ga fuu ni na. Maan bui nimi ke ni ḡa tiwan nibaa ki kpee. ²⁶ Binib bimək nyaḡ ki tun maatuln n-yoonn məmək na, m ga tii bi tininkpir bi li

---

[†] 2:17 : Mana ye tijikaar ti Uwumbør nan tii Israel yaab buyoonn bi nan bi nteersakpiin ni kaa kpa nibaa bi ji na. Lik Nnyam 16.33.

joo ɲinibol na, ke maah gaa Nte Uwumbər chee tininkpir pu na. ²⁷ Le bi ga li joo ɲi mpəɔn pu, ki gbaa wii ɲi yak yak ke tiyakr aabuul na. † ²⁸ M ga tii bi liɲmabil naanyuun mu. ²⁹ “U kpa litafal na kan, u ɲun Uwumbər Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.

3

Sadis aatiɲ aanib aabər

¹ “Ŋmee kigbaɲ tii maanib bi bi Sadis aatiɲ ni na aatuun ke min u kpa Uwumbər Aafuur mulole ki joo iɲmabi ilole ɲɲaal ni na le len tibər timina: M nyi naah tun pu na, ki nyi ke ni naahn ke ni kpa liməfal le na, ki mu tee kpo. ² Fiin man, ki toor nimi aabimbin, ki dii Uwumbər mbaməm ki jer naah dii u pu dandana wee na; nimi aatuln aa gbiin Uwumbər aanimbil. ³ Nima pu na, teer man naah nan ɲun Uwumbər aabər ki gaa ti pu na. Ni li keei ti man, ki kpeln nimi aabimbin. Ni yaa kaa finn ngeen pu kan, m ga dan ni chee ke unaayuk aah ga dan pu na. Naan li nyi buyoonn m ga dan ni chee na. ⁴ Tə, ni ponn ni bibaa bi Sadis aatiɲ ponn ni, kaa tun titunwanbir. Bima le ga chuun m chee paacham, ki pee ɲibəkupiin; ba pu? bi ɲeer kina. ⁵ Unii umək nyarɲ na, m ga peen u libəkupiln. Maan chuu ber waayimbil liməfal aagbaɲ ni. M ga len ke u ye maanii, Nte Uwumbər ni waatuuntiib aanimbiin ni.

⁶ “U kpa litafal na kan, u ɲun Uwumbər Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.

Filadelfia aatiɲ aanib aabər

⁷ “Ŋmee kigbaɲ tii maanib bi bi Filadelfia aatiɲ ni na aatuun, ke min Yesu u ye chain, ki ye mbamən, ki kpa Ubər David aasaafii na, yaa piir mbisaməb kan, ubaa aan ɲmaa piin mu; m yaa piin mu mu kan, ubaa aan ɲmaa piir mu,

---

† 2:27 : Lik Ilahn 2.8-9.

⁸ min le len tibər timina: M nyi naah tun pu na. M bee ke ni kpa mpəɔn siib. Ni joo maabər, kaa yii maayimbil. M piir mbisaməb tii nimi, le ubaa aan ŋmaa piin mu. ⁹ M ga cha kinimbəŋ aanib bi mən nnyamən ke bi ye maanib, kaa ye na, dan ni chee ki nan gbaan kitij ninimbiin ni, ki bee ke m gee nimi la. ¹⁰ Ni kii maabər, ki kpa limər. Nima pu na, m mu ga li lik nimi, ki nyan nimi falaa u ga pii dulnyaa aanib məmək ki təŋ bi na ni. ¹¹ M ga gir ni mala. Ni li beenin dii maasan mbaməm ke naah dii pu dandana wee na, ubaa taa leŋ nimi aapiin nsan ni. ¹² Unii umək nyar na, m ga ŋa u jatəlk Maawumbər Aadichal ni, le u ga li bi nima n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. M ga ŋmee Maawumbər aayimbil, ni waatiŋ ki ye Jerusalem pəɔn ki ga nyan ni u chee paacham na aayimbil u pu. M ga ki ŋmee maayimbipəln mu u pu.

¹³ “U kpa litafal na kan, u ŋun Uwumbər Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.

Laodisea aatiŋ aanib aabər

¹⁴ “Ŋmee kigbar tii maanib bi bi Laodisea aatiŋ ni na aatuun ke min Yesu u ye mbamən, ki len ibamən, ki ye Uwumbər aah nan naan tiwan ni məmək na aayidaan na, le len tibər timina: ¹⁵ M nyi naah tun pu na; naa soon kaa ton mu; m ba ga li gee ke ni li soon, bee ni li ton. ¹⁶ Ni bi ke kinyubəbək ki kaa ton kaa soon mu na la; nima pu le m ga tii nimi mməb ni lii. ¹⁷ Ni len ke ni ye biwankpadam ki kan liwangol kaa lann nibaa, kaa tee nyi ke ni kpa kinimbaak, ki ye bigiim, ki ye bijoom, ki si niŋmeen la. ¹⁸ Nima pu na, m sur nimi ke ni daa m chee salmaa u bi di pu mmii ni aan u ŋa chain na, aan ki sil li ye biwankpadam; ki daa m chee tiwanpeenkaan ni piin na ki di peen, aan binib taa ki kan naah si niŋmeen pu na; ki daa m chee linimbil aanyək ki di mee ninimbil aan ki likr. ¹⁹ Maah gee binib bimək

na, m sur bi ki dar bitafal. Nima pu na, cha ninimbil li man aan ni kpeln nimi aabimbin man. ²⁰ Li pel man, m si mbisamɔb chee ki kpaar jaaleŋ. Unii umək ɲun maaneel ki piir tii mi na, m ga koo ni u chee, ki nan ji u chee tijikaar, u mu ga ji m chee. ²¹ Unii umək nyaŋ na, m ga cha u kal m chee maabɔrjal pu, ke m mu aah nan nyaŋ pu ki kal Nte Uwumbɔr chee waabɔrjal pu pu na.

²² “U kpa litafal na kan, u ɲun Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah tuk maanib pu na.”

4

Paacham yaab aah dooni Uwumbɔr pu na

¹ Waah len ti doo na, le m kan Uwumbɔr do aabisamɔb piir. Le nneel mu naahn kakaan ki len m chee njan na le len ke, “Dan paacham do, le m ga mək si budabu ga sil ɲa n-yoonn mue aapu wɔb na.” ² Libuul ngbaan ni le Uwumbɔr Aafuur Nyaan yoor mi buen paacham. Le m ti kan libɔrjal si Uwumbɔr do; ubaa mu ka li pu. ³ U ka li pu na wiin chain ki piin, ki man. Waakpimanja u ye likal na mu lur goln libɔrjal ngbaan. ⁴ Le ɲijal moninko ni ɲinaa mu si gob libɔrjal ngbaan. Bininkpiib moninko ni binaa mu ka ɲijal ngbaan pu, ki pee tiwanpiln, ki chik salmaa aayikpupur. ⁵ Libɔrjal ngbaan chee moor lak lak ke utaal aah moor pu na, kifuuk mu faa ke utaal aah tar pu na. Karya bilole mu wiin libɔrjal ngbaan aanimbiin ni, ki ye Uwumbɔr Aafuur mulole la. ⁶ Libɔrjal aanimbiin ni wɔb naahn nnyusakpem, ki wiin chain ke kinimbilik aah wiin pu na.

Le tiwanfuurkaan ninaa mu si gob libɔrjal ngbaan. Tiwanfuurkaan ngbaan aanimbiin ni, ni nipuwɔb mu nan ye ɲinimbil ɲmeen la. ⁷ Le nibaa naahn uchinn, nibaa mu naahn unaajabo, nibaa mu aanimbil wɔb naahn unii la, nibaa mu naahn libɔrwiin li laani na. ⁸ Ni mɔmɔk nan kpa

ifeen iloloob, ki mu nan kpa ḡnimbil tiwon m̄m̄m̄k pu. Nwiin pu ni kinyeek m̄m̄m̄k, naa fuur; n-yoonn m̄m̄m̄k ni len ke,

“Chain, chain, Tidindaan Uwumb̄r u yeh mp̄oon m̄m̄m̄k na ye chain la.

U nan bi, ki beenin bi,

ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.”

⁹ Tiwanfuurkaan ninaa ngbaan le len kina, ki di mpakm, ni lisil, ni idoon tii Uwumb̄r u ka lib̄rjal pu, ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. ¹⁰ Tiwanfuurkaan ngbaan aah len kina na, le bininkpiib moninko ni binaa ngbaan gbaan Uwumb̄r u ka lib̄rjal pu ki ga li bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na aanimbiin ni, ki doon u, ki di baasalmaa aayikpupur bil waab̄rjal taab, ki len ke,

¹¹ “Tidindaan Uwumb̄r, si le ḡeer ke ti pak si, ki nyuḡ si, ki ḡeer aa li kpa mp̄oon;

ba pu? si le naan tiwan m̄m̄m̄k.

Saageehn pu le aa nan naan tiwan m̄m̄m̄k.

Saageehn pu le ni m̄m̄m̄k bi.”

5

Kigbaḡ ni Upihbo na

¹ Le m kan Uwumb̄r u ka lib̄rjal pu na ḡub kigbaḡ uḡangii ni. Kigbaḡ ngbaan nan kpa ḡḡmeen ḡipepel m̄m̄m̄k, ki dab ḡim̄ḡbin nfum mulole. ² Le m ḡun Uwumb̄r aatuun mp̄oonndaan len mp̄oon pu ke, “ḡma ḡeer u dabr kigbaḡ ngbaan ki kpar ki?” ³ Le baa kan unii ubaa paacham, bee kitiḡ, bee kitiḡ aataab, u ga ḡmaa kpar kigbaḡ ngbaan ki lik ki ponn ni na. ⁴ Baah kaa kan unii u ḡeer u kpar kigbaḡ ngbaan ki lik ki ponn ni na, nima pu le m wii pam. ⁵ Le bininkpiib na ponn ni ubaa bui mi ke, “Taa ki wii. Lik, Yesu u p̄o ke uchinn, ki ye Juda aanibol

ni aanii ubaa, ki ye Ubər David aayaabil na le nyan, ki ga ŋmaa dabr kigbaŋ ki bi dab ki nfum mulole na, ki kpar ki.”

⁶ Le m kan Upihbo si libərjal, ni tiwanfuurkaan ninaa, ni bininkpiib na aakaasisik ni. Upihbo ngbaan kpa libuel uneen ni ke baah kər u le na, ki kpa iyiin ilole ni ŋinimbil ŋilole ŋi ye Uwumbər Aafuur mulole mu Uwumbər tun ni mu ŋipepel məmək dulnyaa wee ni na. ⁷ Le Upihbo ngbaan buen Uwumbər u ka libərjal pu na chee, ki ti gaa kigbaŋ ngbaan uŋangii ni. ⁸ Waah gaa kigbaŋ na, le tiwanfuurkaan ninaa ngbaan, ni bininkpiib moninko ni binaa ngbaan, nan gbaan unimbiin ni. Bi məmək gbaa tibar, ki joo salmaa aasambil ŋi gbii tulalee aayon na. Tulalee aayon ngbaan si Uwumbər aanib aameel aasisiiaan. ⁹ Le bi gaa ilahnɔɔn ki tii Upihbo ngbaan ke, “Si le ŋeer aa gaa kigbaŋ ngbaan ki dabr ki; ba pu? aa nan kpo ki di saasin daa binib tii Uwumbər; binib ngbaan nyan ŋitimbol

məmək aanib bi bi dulnyaa wee ni,
ki len iliin imək bi dulnyaa wee ni na,

¹⁰ Aa ŋa bi saanaan ni aanib bi ye bitotoorb na,
bi ti tun lituln tii timi Aawumbər,
le bi ga li joo dulnyaa məmək.”

¹¹ Le m lik ki kan Uwumbər aatuuntiib ŋichur ŋichur, kaa ti ŋyi baakahm. Bi si gob Uwumbər aabərjal, ni tiwanfuurkaan, ni bininkpiib ngbaan. ¹² Le m ŋun bi məmək len mɔɔn pu ke,

“Upihbo u bi nan kər u na le ŋeer u kan yiko, ni liwankpal, ni nlan, ni mɔɔn, ni nnyuŋ, ni mpakm, ni idoon.”

¹³ Le m ŋun binib bi bi paacham na, ni binib bi bi kitiŋ na, ni binib bi bi kitiŋ aataab na, ni tiwan nimək bi nnyusakpem ni na, ni Uwumbər aah naan tiwan nimək na məmək len ke,

“Uwumbər u ka libərjal pu na, ni Upihbo ngbaan

le yeh mpakm, ni lilil, ni nnyuŋ, ni mpəɔn,
n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.”

¹⁴ Le tiwanfourkaan ninaa ngbaan kii ke “Amii.”
Bininkpiib ngbaan mu nan gbaan Uwumbər ni Upihbo
ngbaan aanimbiin ni ki doon bi.

6

Ŋidab na

¹ M kan Upihbo ngbaan chuu dabr kigbaŋ ki bi nan dab
ki nfum mulole pu na nibaa. Le m ŋun tiwanfourkaan
ninaa ngbaan ponn ni nibaa len ke utaal aah tar pu na ke,
“Dan.” ² Le m lik ki kan utapiin. Unii u dik u pu na joo
butəm. Le bi tii u linyaŋ aayikpupuk u di chiŋ. Le u buen
u ti nyaŋ binib, ki sil ti nyaŋ bi.

³ Le Upihbo ngbaan nan ki chuu dabr kigbaŋ ngbaan
aadam leler. Le m ŋun tiwanfourkaan leler len ke, “Dan.”

⁴ Le utaman mu fuu ni. Bi nan tii unii u dik utaman ngbaan
pu na kijaak aajuk sakpeŋ, le Uwumbər tii u mpəɔn ke u
cha dulnyaa aanib to butəb ki ku təb.

⁵ Le Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam tatar. Le m
ŋun tiwanfourkaan tatar len ke, “Dan.” Le m lik ki kan
utanbən. Unii u dik utanbən ngbaan pu na nan joo tiwan
ni bi joo ŋaŋni tijikaar na uŋaal ni. ⁶ Le m ŋun nneel len
tiwanfourkaan ninaa ngbaan aakaasisik ni ke, “Tijikaar
taa li wiir, taadaak li pəɔ. Tə, taa bii nkpan ni ŋisubil
aawanyukaan.”

⁷ Le Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam nanar. Le m ŋun
tiwanfourkaan nanar aaneel len ke, “Dan.” ⁸ Le m lik ki
kan utanyənyən. Unii u dik u pu na aayimbiil ye Nkun.
U bi yin u ke Kitekpiitiŋ na mu dii u. Le Uwumbər tii bi
mpəɔn ke bi di kijaak aajum, ni nkon, ni iween, ni ipeel ku
dulnyaa aanib lipepel nanar wəb.

⁹ Le Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam ηmuymur. Le m kan binib aawiin kitork aabimbiln taab, Uwumbør do. Bi ye binib bi bi nan ku bi na. Bi nan mooni Uwumbør aabør ki tuk binib Yesu aabønyaan. Nima le cha bi ku bi. ¹⁰ Le binib ngbaan aawiin teen mpøøn pu ke, “Tidindaan u ye chain ki ye mbamøn na, ni ga yunn ki ti saa kinye pu aan aa ga ji dulnyaa aanib bi ku timi na aabør ki daa bitafal?” ¹¹ Le Uwumbør peen bi mømøk tikparpipiin, ki bui bi ke u siin ke binib ku bituturjeen aatøtiib bi mømøk dii Yesu na, ke baah nan ku bi pu na. Bi laa fuur siib ki nan saa n-yoonn ngbaan.

¹² Le m kan Upihbo ngbaan ki chuu dabr ndam loloob. Le kitiη derj sakpen. Le nwiin bølñ ke likekebølñ na. Le uηmal mann ke nsin na. ¹³ ηmabi nyan ni paacham ki lir kitiη ke kibuy aah ker ηisubil ηi kaa pur na lir pu na. ¹⁴ Kitaapaak kpab ki buen ke baah kpai kikapeek pu na. Le ηijoo ni ηidik mømøk fii foor. ¹⁵ Le dulnyaa aayidam, ni bibørb, ni butøb aajab aayidam, ni biwankpadam, ni bipøøndam, ni binaagbiib mømøk, ni bimalb mømøk bør titakpalunn ni, ni ηitakpasakpiin taab ηijoo paab, ¹⁶ ki bui ηijoo ni ηitakpal ke, “Lir ti pu, ki biin ti pu, aan Uwumbør u ka libørjal pu na taa li waa timi, Upihbo ngbaan mu aanjuul taa pii timi; ¹⁷ ba pu? baajuul aawiin sakpiin daal fuu ni a. ηma ga ηmaa sil?”

7

Israel aanib ηichur nkub ni imonko ilee ni ηinaa na

¹ Nimina aapuwb le m kan Uwumbør aatuuntiib binaa si dulnyaa aapepel mømøk ηinaa, ki kiir libulñ ke li taa ki daa kitiη ni, ki taa daa nnyusakpem ni, ki taa daa isui ni. ² Le m kan Uwumbør aatuun uken nyan ni liwipuul wøb ki dan paacham, ki joo ni Uwumbør u ye limøfal daan na aadaan, ki nan teen mpøøn pu, ki tuk Uwumbør

aatuuntiib binaa bi Uwumbør tii bi mpɔɔn ke bi bii kitiŋ ni nnyusakpem na ke, ³ “Ni taa bii kitiŋ, bee nnyusakpem, bee isui ki li kii buyoonn ti ga nan daan timi Aawumbør aatutum aayigbeer pu na.” ⁴ Le m ɲun baah daan binib bi na aakahm. Bi nan ye binib ɲichur nkub ni imonko ilee ni ɲinaa, ki nyan ni Israel aanibol mɔmɔk ni. ⁵⁻⁸ Bi nan daan bi kina la:

Juda aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Rubenn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Gad aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Aser aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Naftali aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Manase aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Simeonn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Liifai aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Isakar aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Sebulunn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Josef aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee,
 Benjaminn aanibol aanib ɲichur kipiik ni ɲilee.

Kinipaak sakpeɲ

⁹ Nimina aapuwoɔb le m kan kinipaak sakpeɲ. Ubaa aa ti ki nyi baakahm. Bi nyan ɲitimbol mɔmɔk aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imɔk bi dulnyaa wee ni na, ki si Uwumbør aabɔrjal ni Upihbo ngbaan aanimbiin ni, ki pee tikparpiin, ki ɲub tibɔkpafar biɲaal ni, ¹⁰ ki teen mpɔɔn pu ke, “Timi Aawumbør u ka libɔrjal pu na, ni Upihbo ngbaan le nan gaa timi lii.” ¹¹ Le Uwumbør aatuuntiib mɔmɔk si gob Uwumbør aabɔrjal, ni bininkpiib, ni tiwan-fuurkaan ninaa ngbaan. Le Uwumbør aatuuntiib doon ɲichichik ki di binimbil kpaa kitiŋ Uwumbør aabɔrjal taab ki dooni u, ¹² ki len ke, “Ni ye mbamɔn, timi Aawumbør le

yeh mpakm, ni nnyuŋ, ni nlan, ni idoon, ni lisil, ni yiko, ni mpəon n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Amii.”

¹³ Le bininkpiib na ponn ni ubaa baa mi ke, “Binib bi pee tikparpiiin na, bi ye ba aanib? Bi nyan ni la chee?”

¹⁴ Le m bui u ke, “Maaninkpel, si le nyi.”

Le u bui mi ke, “Bi ye binib bi nyan falaa sakpiin ni, ki finn baakpar Upihbo ngbaan aasin ni aan ti ŋa ti tipipinn na. ¹⁵ Nima le cha bi si Uwumbər aabərjal taab. Bi bi waadichal ni, nwiin pu ni kinyeek, ki tun lituln tii u. Uwumbər u ka libərjal ngbaan pu na ga li bi bi chee, ki biin bi pu. ¹⁶ Nkon aan ki chuu bi, nnyunyuu mu aan ki chuu bi, nwiin mu aan ki see bi, ntoton mu aan ki ŋun bi; ¹⁷ ba pu? Upihbo u bi Uwumbər aabərjal aakaasisik ni na le ga kpiin bi, ki ga mək bi uyayak aanyun mu ga tii bi liməfal na chee. Uwumbər ga per binimbil tinyunyunn məmək.”

8

Ŋidab ŋilole na

¹ Le Upihbo ngbaan chuu dabr ndam lolole. Le Uwumbər do ŋmin chii chii ki yunn siib. ² Le m kan Uwumbər aatuuntiib bilole bi si Uwumbər aanimbiin ni na. Le bi tii bi kakaan tiib bilole.

³ Le Uwumbər aatuun uken dan nan sil kitork aabimbiln chee, ki ŋub salmaa aasambil li bi joo tulalee aayon ŋani li ponn ni na. Le bi tii u tulalee aayon sakpen u di kpee Uwumbər aanib məmək aameel pu, ki di ŋa salmaa aabimbiln li bi Uwumbər aabərjal aanimbiin ni na paab, ki di tii Uwumbər. ⁴ Le tulalee aayon ngbaan aabaan, ni Uwumbər aanib aameel nyan Uwumbər aatuun ngbaan aaŋaal ni, ki fii paacham Uwumbər aanimbiin ni. ⁵ Le Uwumbər aatuun ngbaan moo mmii mu bi kitork aabimbiln paab na gbiin tulalee aayon aasambil ngbaan,

le ki di mee yaa dulnyaa wee ponn ni. Le kifuuk faa, le utaal tar ki moor, le kitiŋ deŋ.

Kakaan tiib

⁶ Le Uwumbɔr aatuuntiib bilole bi ŋub kakaan tiib bilole na gor ke bi pii.

⁷ Le Uwumbɔr aatuun njan yoo pii waakakaan. Waah pii waakakaan na, le ŋitaatakpabil, ni mmii, ni nsin ŋmal tɔb ponn ni, ki nyan paacham ki lir ni kitiŋ. Le mmii gaa kitiŋ ligetatar, ni isui mu ligetatar, ni timosɔnn mɔmɔk.

⁸ Le Uwumbɔr aatuun leler mu pii waakakaan. Le bi di tiwan ni naahn lijoor li gaal mmii na mee lii nnyusakpem ponn ni. Le nnyun ngbaan ligetatar kpaln nsin. ⁹ Le tiwan nimɔk bi nnyun ligetatar ngbaan ponn ni na kpo. Iŋɔi ligetatar mu bii a.

¹⁰ Le Uwumbɔr aatuun tatar mu pii waakakaan. Le liŋmabisakpeln li gaal mmii ke limɔfifil na nyan ni paacham ki lir ŋimɔɔ ligetatar ponn ni, ni inyunbun ligetatar ponn ni. ¹¹ Liŋmabil ngbaan aayimbil le ye ke “Ni To.” Le laah lir nnyun ni na mu aagetatar kpaln nnyun mu to na. Le binib pam kpo nnyun ngbaan pu; ba pu? mu to la.

¹² Le Uwumbɔr aatuun nanar mu pii waakakaan. Le nwiin ligetatar chuu gii ki bɔln. Uŋmal ligetatar, ni iŋmabi ligetatar mu chuu gii ki bɔln. Le nwiin ligetatar aa wiin. Kinyeek ligetatar mu aa wiin.

¹³ Le m kan libɔrwiin laani paacham, ki ŋun li teen mɔɔɔn pu ke, “Uwumbɔr aatuuntiib bitaa bi gur kaa kee pii baakakaan na yaa pii kan, tibɔbir sakpenn ga lir dulnyaa aanib pu.”

9

¹ Le Uwumbɔr aatuun ŋmuŋmur mu pii waakakaan. Le m kan liŋmabil li nyan ni paacham ki lir ni kitiŋ na. Le

bi tii li libuul li nyoo kaa kpa limək na aasaafii. ² Le li chuu lakr libuul ngbaan aajaaleŋ. Le iŋmanyuu nyan li ponn ni ki fii paacham, ki naahn mmii mu gaal sakpen na aanmanyuu, ki bəlŋ nwiin timm. ³ Le itoon nyan ni iŋmanyuu ngbaan ponn ni, ki yaa gaa dulnyaa ni. Le Uwumbər tii i mpəon ke i li junni binib ke inyoohn aah junni binib pu na, ⁴ le ki tuk i ke i taa ŋmə timoor, ki taa ŋmə tijikaar, ki taa ŋmə isui, i li junni binib bi kaa kpa Uwumbər aadaan biyigbeer pu na; ⁵ i taa ku binib ngbaan, i mək bi falaa ki ti saa iŋmal iŋmu. Falaa ngbaan wu ke unyoohn aah juu unii kan, ni wu pu na. ⁶ N-yoonn ngbaan, binib ga li ban nkun ke mu ku bi, kaan kan mu. Nkun ga san cha bi.

⁷ Itoon ngbaan naahn itaan i gor ke i to butəb na. Tiwan ni naahn salmaa aayikpupur na nan bi iyil pu. Inimbil wəb naahn binib aanimbil wəb la. ⁸ Yaayikpir mu ti ki naahn bipiib aayikpir la. Yaanyin mu naahn ichinn aanyin la. ⁹ Tiwan nibaa bii ibiŋ pu ki naahn tikur la. Yaafeen kpa kifuuk ke itaan ni təroku i san cha i ti to butəb na aah kpa kifuuk pu na. ¹⁰ Yaajuu mu naahn inyoohn aajuu la. Inyoohnpiin bi yaajuu pu, ki kpa mpəon ke i mək binib falaa ki ti saa iŋmal iŋmu. ¹¹ Libuul li kaa kpa limək na aatuun le ye yaabər. Hiibru* aaliin ponn ni, bi yin u ke Abadonn. Griik aaliin ponn ni, bi yin u ke Apolionn. Naatataa le ye ke “U kulni binib na.”

¹² Njan aabəbir ma jer a. Tibəbir tilee mu choo.

¹³ Le Uwumbər aatuun loloob mu pii waakakaan. Le m ŋun nneel nyan ni salmaa aabimbiln li bi Uwumbər aanimbiin ni na aaməju ŋinaa chee. ¹⁴ Le nneel ngbaan tuk Uwumbər aatuun loloob u joo kakaan na ke, “Chuu gbiln Uwumbər aatuuntiib binaa bi bi liməəsakpeln li bi

---

* 9:11 : Hiibru aaliin ye Juu yaab aaliin la.

yin li ke Yufrates na chee lii.” ¹⁵ Le u chuu gbiln Uwumbor aatuuntiib binaa ngbaan lii. Uwumbor le gor bi, ki siin bi libiln, ni unmal, ni nwiin, ni kikirki ki bi ga di ku binib ligetatar na. ¹⁶ Bi nan kpa butob aajab bi dik itaan pu na. Le m nun baakahm aah ye pu na. Bi nan ye butob aajab njichur njichur ikui ilee. ¹⁷ Tidan ponn ni le m nan kan itaan ngbaan ni binib bi dik i pu na. Tikur aawan nibaa bii bibij pu ki man ke mmii na, ki bon ke nsiin na, ki man ke chirbil na. Itaan ngbaan aayil naahn ichinn aayil la. Mmii, ni inmanyuu, ni chirbil nyan ni imoi ni. ¹⁸ Tiwan nitaa ngbaan, mmii, ni inmanyuu, ni chirbil ni nan nyan ni itaan ngbaan aamoi ni na le ku linigetatek tatar; ¹⁹ ba pu? itaan ngbaan aapoon le bi yaamoi ni, ni yaajuu ni. Yaajuu ngbaan naahn iwaa le ki kpa nyil ki mok binib falaa.

²⁰ Binib bi gur kaa kpo iween ngbaan pu na aa kpeln baabimbin, kaa di cha baah nani niwaa ni na. Bi beenin dooni tininkpiwanbir, ni niwaa ni bi nan di salmaa, ni tikunabr, ni tikur, ni nitakpal, ni ido naan ni na, niwaa ni kaa waa, ki mu aa nun tibor, ki mu aa nmaa chuun na. ²¹ Binib ngbaan beenin ku binib, ki ji inyok, ki gor kidagook, ki su kinaayuk, kaa kpeln baabimbin.

10

Uwumbor aatuun ni kigban waatiir na

¹ Le m kan Uwumbor aatuun mpoodaan uken nyan ni paacham. U pee kitaalangban, le waakpimanja mu lur goln uyil. Unibil wob naahn nwiin la. Utaa mu naahn kimiigaak. ² U joo kigban waatiir ki kpar na unjal ni. Le u di utaagil taa nnyusakpem pu, le ki di utaagal mu taa kitij pu, ³ le ki teen mpoon pu ke uchinn aah tar pu na. Waah teen kina na, le utaal mu teen nfum mulole. ⁴ Utaal aah teen nfum mulole na, le m ban m nmee waah len pu

na kigbarj ni. Le m ḡun nneel len Uwumbør do ke, “Taa ḡmee utaal aah len tibør ti na, ki taa kpiir ti.”

⁵ Uwumbør aatuun u m kan u si nnyusakpem, ni kitij pu na le yoor uḡangii paacham ⁶ ki puu Uwumbør u bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ki nan naan paacham ni tiwan nimæk bi ni ponn ni na, ni kitij ni tiwan nimæk bi kitij pu na, ni nnyusakpem, ni tiwan nimæk bi mu ponn ni na, ke Uwumbør aan ki taan. ⁷ Buyoonn Uwumbør aatuun lolole ga pii waakakaan na, n-yoonn ngbaan le Uwumbør ga tun waatunyaan li bør na ki doo, waah nan tuk waabønabr bi ye waatutum na ke u ga tun pu na.

⁸ Nneel mu m ḡun paacham na ki len m chee ki bui mi ke m li cha ti gaa kigbarj ki kpar ki bi Uwumbør aatuun u si nnyusakpem, ni kitij pu na aḡaal ni na.

⁹ Le m buen Uwumbør aatuun ngbaan chee, le ki ti bui u ke u tii mi kigbarj waatiir ngbaan. Le u bui mi ke, “Gaa ki ḡmǝ. Ni ga li mǝ aamǝb ni ke tisiir na la, ki tee ga li to aaponn ni.”

¹⁰ Le m gaa kigbarj waatiir ngbaan uḡaal ni, ki ḡman ki. Maah ḡman ki na, le ni mǝ mmǝb ni ke tisiir na. Le maah di nab na, ni to mponn ni. ¹¹ Le bi bui mi, “See aa ki tuk ḡitimbol mǝmæk aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imæk bi dulnyaa wee ni na, ni baabǝrb, tibør ti ga ḡa bi n-yoonn mu choo na.”

11

Seeraadam bilee na

¹ Le bi tii mi tiwanḡankaan ni naahn lidabil na, le nneel bui ke, “Li cha ti ḡaḡ Uwumbør Aadiik, ni kitork aabim-biln, ki lik naafǝfǝk, ki kahn binib bi dooni Uwumbør nima chee na. ² Taa ḡaḡ kikaakpaak ki bi lipaal na aafǝfǝk; ba pu? Uwumbør di kikaakpaak ngbaan tii binib bi kaa ye Juu yaab na la. Le bi ga bii Uwumbør aatinyaan ki ti saa

ijmal imonko ilee ni ilee. ³ Le m ga tun ni maaseeraadam bilee bi nan moon Uwumbør aabør ki ti saa iwiin lichur ni ikui ilee ni imonko itaa, ki ga li pee tiwanpeenkaan ni saak kuub na.”

⁴ Biseeraadam bilee ngbaan ye nkpan aasui ilee ni karyaa tiib aah tɔŋni tiwan ni pu na bilee bi si dulnyaa Aadindaan aanimbiin ni na. ⁵ Unii ubaa yaa ban u ŋa bi nibaa kan, mmii ga nyan bimɔi ni ki ku baadim. Unii ubaa yaa ban u ŋa bi nibaa kan, see bi ku u kina. ⁶ Biseeraadam bilee ngbaan nan kpa mpɔɔn bi kiir utaal u taa nu buyoonn bi bi mooni Uwumbør aabør na, ki kpa mpɔɔn ki cha nnyun kpaln nsin, ki kpa mpɔɔn ki cha falaa aabɔŋ mɔmɔk lir dulnyaa wee ni, n-yoonn mumɔk bi gee na.

⁷ Bi yaa moon Uwumbør aabør doo kan, le upeel u nyan ni kinimbɔŋ chee, libuul li kaa kpa limɔk na ni na, ga to bi butɔb ki nyan bi, ki ku bi. ⁸ Le ŋinikpol ngbaan ga li dɔ kitisakpeŋ na aasan ni. Uwumbør yin kitiŋ ngbaan ke Sodom, ki ki yin ki ke Ijipt. Bi nan kpaa Tidindaan ndɔpuinkoo pu nima la. ⁹ Le ŋitimbol mɔmɔk aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imɔk bi dulnyaa wee ni na, bi ponn ni bibaa ga lik ŋinikpol ngbaan ki ti saa iwiin itaa ni ligeln, kaan kii ke unii ubaa ti sub bi. ¹⁰ Baakun pu le dulnyaa aanib ga li kpa mpopiin sakpen, ki waa liwaal, ki tii tɔb ipiin; ba pu? Uwumbør aabɔnabr bilee bi ŋa bi falaa na kpo a. ¹¹ Iwiin itaa ni ligeln ngbaan aah jer na, le Uwumbør ki tii bi limɔfal. Le bi fii sil. Le binib bimɔk kan bi na san ijawaan sakpen. ¹² Le ŋinikpol ŋi fikr na ŋun nneel sakpiin nyan ni paacham ki bui bi, “Dan paacham do man.” Le bi koo ntaalangbam ni ki buen paacham. Baadim mu kan baah buen pu na. ¹³ N-yoonn ngbaan le kitiŋ deŋ pam. Le kitisakpeŋ ngbaan aadir ligeln kipiik lir kitiŋ. Kitiŋ aah deŋ pu na le ni ku binib ŋichur ŋilole. Binib bi gur kaa kpo na, ijawaan chuu bi sakpen, le bi nyuŋ

Uwumbər u bi paacham na.

¹⁴ Tibəbir leler jer a. Tibəbir tatar mu choo mala.

Kakaan tiib bilole na

¹⁵ Le Uwumbər aatuun lolole mu pii waakakaan. Le ineel sakpiin len Uwumbər do ke, “Dulnyaa wee ni aanaan məmək kpaln Tidindaan Uwumbər ni Waabo Kristo* aanaan la. U ga li joo mu n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” ¹⁶ Le bininkpiib moninko ni binaa bi ka baabərjal pu, Uwumbər aanimbiin ni na, doon ɣichichik ki di binimbil kpa kitiɣ ki dooni Uwumbər, ¹⁷ ki len ke,

“Tidindaan Uwumbər, u yeh mpɔɔn məmək,
ki nan bi, ki beenin bi na, ti dooni si;
ba pu? aa di saapɔɔn sakpiin ki joo dulnyaa wee.

¹⁸ ɣinibol aanib nan gee liɣuul, le saarɣuul mu fii,
le ni ɣeer aa ji bitekpiib tibər,

ki ɣeer aa di ipiin tii
saabənabtiib bi ye saatutum na,
ni saanib bi məmək pak si na,
bi ye biwaatiib na, ni bi ye bisakpem na,
ki ɣeer aa kuln binib bi ku dulnyaa aanib na.”

¹⁹ Tɔ, le bi chuu piir Uwumbər aadiik ki bi paacham na. Le m kan Uwumbər aakaal aadaka si waadiik ponn ni. Le utaal moor, le kifuuk faa, le utaal tar, le kitiɣ deɣ, le utaal nu ɣitaatakpabil sakpiin.

12

Upii na, ni kipeewanbiik na

¹ Tɔ, le m kan lijinjiir aawan paacham. Upii ubaa nan bi ki pee nwiin. Le uɣmal mu nan bi utaa aataab. Inɣmabi

---

* 11:15 : Hiibu aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke Uwumbər nyan u ke u gaa binib lii.

kipiik ni ilee mu nan bi uyil pu. U nan kpa lipuul, ² le imalween chuu u, le u wii ki ban u maa ubo.

³ Le m ki kan lijnjiir aawan niken paacham. M nan kan kipeewanbiik sakpen mamaŋ ki kpa nyil nyilole ni iyiin kipiik, ki chik ubor aayikpupur tilole na. ⁴ Le kipeewanbiik ngbaan di kijuul kuun foor ni inmabi ligetatar, ki di lii ni kitiŋ, ki dan nan sil upii u ban u maa ubo na aanimbiin ni ke ki nyim waabo.

⁵ Le upii ngbaan ma ubijabo u ga li joo nyinibol momok mpon pu na. Le Uwumbor yoor ubo ngbaan di buen ubaa chee paacham, waaborjal chee. ⁶ Le upii ngbaan san buen nteersakpiin ni, Uwumbor aah toor mpaan nin chee tii u na, ki ti kpiini u nima chee iwiin lichur ni ikui ilee ni imonko itaa.

⁷ To, le bi to butob paacham. Uwumbor aatuuntiib aaninkpel Maikel ni waatuuntiib to kipeewanbiik ngbaan ni waatuuntiib butob, ⁸⁻⁹ le ki nyar bi, ki nyan bi paacham. Baa ki kan mpaan paacham. Kipeewanbiik ngbaan ye kinimbor la. Bi yin ki ke Uwaa u Yunn na, ki ki yin ki ke Defil,* ki ki yin ki ke Sintana. Kima le nymani dulnyaa aanib momok. Bi nyan ki ni kaatuuntiib paacham, ki di lii ni kitiŋ.

¹⁰ Le m nyun neel sakpiin len mpon pu paacham ke, “Dandana wee ti kan timi Aawumbor aah kpa mpon pu ki gaa waanib lii ki joo waanaan ni aanib na. Dandana ti kan Kristo u gaa timi lii na aah kpa yiko pu na. Ba pu? u nyan kinimbor paacham. Kinimbor ye unibiinii u nan si Uwumbor aanimbiin ni ki bii Uwumbor aanib nwiin pu ni kinyeek na la. ¹¹ Upihbo Yesu aasin aapon pu ni waabor aapon pu le bi nyar kinimbor. Bi gee Yesu ki jer baamofal, ki kii ke bi kpo u pu. ¹² Nimi bi bi Uwumbor do na, li kpa mpopiin man; ba pu? kinimbor

* 12:8-9 : Defil ni Sintana ye kinimbor aayimbil nyiken la.

aa ki kpa mpɔɔn. Tɔ, tibɔbir mu ga lir kitiŋ aanib pu, ni nnyusakpem ni aanib pu; ba pu? kinimbɔŋ sunn ni bi chee, ki gee liŋuusakpeln; ba pu? ki bee ke kaayoonn aa ki wiir.”

¹³ Kipeewanbiik ngbaan aah kan ke bi nyan u paacham ki di lii ni kitiŋ na, le u san dii upii u ma ubijabo na, ke u chuu u. ¹⁴ Le Uwumbɔr tii upii ngbaan libɔrwiin aafeen ilee ke u fii buen nteersakpiin ni, waapaan ni, kipeewanbiik ngbaan taa ki pii u nima chee. Le bi ti kpiini u nima chee ki ti saa ŋibin ŋitaa ni ligeln. ¹⁵ Le kipeewanbiik ngbaan tii nnyun sakpem umɔb ni ke limɔɔl na ki lii, ke mu di upii ngbaan puu buen. ¹⁶ Le kitiŋ ter upii ngbaan, ki waar kimɔb ki di nnyun mu nyan kipeewanbiik ngbaan aamɔb ni na nab, le mu aa ki pii upii ngbaan. ¹⁷ Le kipeewanbiik ngbaan gee liŋuul sakpen upii ngbaan pu, ki buen ti to waabim biken butɔb. Waabim le ye binib bi kii Uwumbɔr aamɔb ki tuk binib Yesu aabɔnyaan na. ¹⁸ Le kipeewanbiik ngbaan sil nnyusakpem aagbaan.

13

Ipeel ilee na

¹ Le m kan upeel nyan ni nnyusakpem ponn ni. U nan kpa ŋiyil ŋilole ni iyiin kipiik, le ki chik ubɔr aayikpupur waayiin kipiik mɔmɔk pu. Le liyimbil li ye lisiibil ki tii Uwumbɔr na nan bi ŋiyil mɔmɔk pu. ² Upeel ngbaan nan naahn unaamuun la. Utaafar pɔɔ sakpen. Umɔb mu naahn uchinn aamɔb. Kipeewanbiik ngbaan le di waapɔɔn, ni waanaan, ni waapɔɔn sakpiin tii u. ³ Libuel nan bi uyil libaa pu ki naahn ke laah kpo ki sɔŋ le na. Laah sɔŋ na, le ni gar dulnyaa aanib mɔmɔk pam. Le bi dii u, ⁴ ki gbaan kitiŋ ki doon kipeewanbiik ngbaan; ba pu? u nan di waapɔɔn tii upeel ngbaan. Bi nan gbaan kitiŋ ki

doon upeel ngbaan mu, le ki baa ke, “Ŋma bi ke upeel wee na? Ŋma ga ŋmaa to u butəb?”

⁵ U nan kpa nsan ke u li kpa kipupuk ki sii Uwumbər, ki kpa nsan ke u li bi iŋmal imonko ilee ni ilee. ⁶ Le u waar uməb ki sii Uwumbər, ni Uwumbər aayimbil, ni Uwumbər do, ni bimək bi Uwumbər do na, ⁷ ki kpa nsan ke u to Uwumbər aanib butəb ki nyaŋ bi. Le Uwumbər tii u tininkpir u li joo ŋitimbol məmək aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imək bi dulnyaa wee ni na. ⁸ Le dulnyaa ni aanib bimək aayimbil aa ŋmee Uwumbər Aapihbo u bi nan ku u na aaməfal aagbaŋ ni buyoonn Uwumbər aa nan kee naan dulnyaa wee na ga dii upeel ngbaan.

⁹ “U kpa litafal na kan, u ŋun. ¹⁰ Binib bi Uwumbər len ke bi ga chuu bi tinaagbiir na, bima le bi ga chuu bi tinaagbiir. Unii umək joo kijaak aajuk ku binib na, kijaak aajuk le ga ku u mu. Nima le cha ni ŋan ke Uwumbər aanib li ban limər ke bi dii Uwumbər mbaməm.”

¹¹ Le m kan upeel leler nyan ni kitij ni. U nan kpa iyiin ilee i naahn upihbo aayiin na, le ki len ke kipeewanbiik aah len pu na. ¹² U nan bi njan aapeel chee, ki kpa waapəən, ki muk dulnyaa, ni binib bimək bi dulnyaa ni na, ke bi li dii njan aapeel u nan kpa nkun aabuel li səŋ na. ¹³ Upeel leler ngbaan nan tun lijinjiiir aatun pam, ki cha mmii nyan ni paacham ki sunn ni kitij, binib aanimbil ni, ¹⁴ ki ŋmann binib bimək bi dulnyaa ni na; ba pu? u nan kpa nsan ke u tun lijinjiiir aatun njan aapeel aanimbiin ni, ki tuk dulnyaa ni aanib ke bi ŋa liwaal li naahn upeel u nan kpa kijuk aabuel li səŋ na. ¹⁵ Upeel leler ngbaan nan kpa nsan ke u cha liwaal ngbaan fuur libuln ki len tibər, le ki cha bi ku binib bimək kaa dii liwaal ngbaan na, ¹⁶ ki cha bi daan binib məmək biŋangii pu, bee biyigbeer pu. U nan cha bi daan biwaatiib, ni bisakpem, ni biwankpadam, ni bigiim, ni binaagbiib, ni bimalb. ¹⁷ Kidaan ngbaan le ye upeel

ngbaan aayimbil, bee waayimbil aanamba. Unii u kaa kpa kidaan ngbaan na, baa nan cha u daa tiwan nibaa, kaa cha u kooh tiwan nibaa mu.

¹⁸ Tibor timina ban nlan la. Unii u kpa nlan na ga nmaa bee upeel ngbaan aanamba aatataa. Ni ye unibon aanamba la. Waanamba ye ikui iloob ni imonko itaa ni niloob.

14

Upihbo na, ni waanib

¹ To, le m kan Upihbo na si Sionn aajool paab. Binib njichur nkub ni imonko ilee ni njinaa nan bi u chee, le waayimbil ni Ute Uwumbor aayimbil nan nmee paa biyigbeer pu. ² Le m njun binib gaa ilahn paacham. Ni nan fuuk ke bunyob aanyun aah fuuk pu na, ki fuuk ke utaal aah teen mpwon pu pu na, ki naahn binib aah gbaa tibar aan ti wii pu na. ³ Binib ngbaan bi Uwumbor aaborjal, ni tiwanfuurkaan ninaa, ni bininkpiib na aanimbiin ni, ki gaa ilahnwon. Ubaa aan nmaa bae nlahn ngbaan see binib njichur nkub ni imonko ilee ni njinaa bi Uwumbor daa bi ki nyan bi dulnyaa wee ni na. ⁴ Bima le ye binib bi kaa doon bipiib chee kaa na bibaa tijorj. Baa nyi bipiib. Bima le dii Upihbo ngbaan waah cha nin chee na momok. Uwumbor nyan bi binib ponn ni ki daa bi, bi li ye u ni Upihbo ngbaan aanib. ⁵ Nnyamon mubaa aa bi bimoi ni. Baa kpa taani ubaa.

Uwumbor aatuun tiib bitaa na

⁶ Le m kan Uwumbor aatuun uken laani paacham, ki joo ni tibonyaan ti bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na, ki ti di ti tuk njitimbol momok aanib bi bi dulnyaa wee ni ki len iliin imok bi dulnyaa wee ni na. ⁷ Le Uwumbor aatuun ngbaan len mpwon pu ke, “Ni li san Uwumbor, ki nyuj u man; ba

pu? ni ñeer u ji binib tibōr. Ni li pak Uwumbōr u nan naan paacham, ni kitiñ, ni nnyusakpem, ni nnyun mōmōk na.”

⁸ Uwumbōr aatuun leler nan paan ni njan yoo na aapuwōb ki len ke, “Kitisakpeñ Babiloñ lir a. Kitiñ ngbaan le nan cha ñinibol mōmōk aanib nyu ndapōm gbii. Ndaan ngbaan le ye waadagook aakpeek. Nima le ki lir a.”

⁹ Uwumbōr aatuun tatar nan paan ni uleler na aapuwōb ki len mpōon pu ke, “Binib bimōk dii upeel ngbaan, ni liwaal li naahn u na, ki gaa waadaan biyigbeer pu, bee biñaal pu na, ¹⁰ ga nyu ndaan mu ye Uwumbōr aañuul, le u kpir ña kiyikuuk ni, kaa di nnyun kpee mu pu. Nima le mōk waañuul sakpen, le bi ga li bi waatuuntiib bi bi chain na, ni Upihbo ngbaan aanimbiin ni, ki ga ji falaa sakpen mmii ni chirbil ponn ni. ¹¹ Injmanyuu nyan ni mmii ngbaan ni ki fii paacham n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Binib bi dii upeel ngbaan, ni liwaal li naahn u na, ki gaa waadaan ki ye waayimbil na, ga ji falaa mmii ngbaan ponn ni, kaan fuur nwiin pu, kaan fuur kinyeek mu.”

¹² Nima le cha ni ñan ke Uwumbōr aanib bi kii waamōb ki dii Yesu mbamōm na li kpa limōr.

¹³ Le m ñun nneel len paacham ke, “Ñmee ke: Bitekpiib bi nan dii Tidindaan na, waanyoor bi bi pu dandana wee ki joo cha.”

Le Uwumbōr Aafuur Nyaan kii ke, “Ni ye mbamōn; ba pu? bi nan tun litunyaan linimaln. Baah kpo na, le bi fuur. Baah tun pu na mu dii bi.”

Dulnyaa aajikaacheel

¹⁴ Le m kan ntaalangbapim. Ubaa ka mu pu ki naahn unii, ki chik salmaa aayikpupuk, ki joo gōrk u ka na uñaal ni.* ¹⁵ Le Uwumbōr aatuun uken nyan ni Uwumbōr Aadichal ni, ki len mpōon pu ki tuk u ka ntaalangbam

* 14:14 : Lik Daniel 7.13.

pu na ke, “Di saagɔrk chee tijikaar; ba pu? ni ɲeer lijikaacheel. Dulnyaa aajikaar biir a.” ¹⁶ Le u ka ntaalangbam pu na di waagɔrk chee dulnyaa aajikaar.

¹⁷ Le Uwumbɔr aatuun uken nyan ni Uwumbɔr Aadichal li bi paacham na ni. U mu nan joo gɔrk u ka na.

¹⁸ Le Uwumbɔr aatuun uken nyan ni kitork aabimbiln chee. Uma le ye mmii aayidaan. Le u teen mpɔɔn pu ki tuk Uwumbɔr aatuun u joo gɔrk u ka na ke, “Di saagɔrk u ka na ker ndaan aasubil ɲi bi dulnyaa ni na; ba pu? ɲisubil ngbaan pur a.” ¹⁹ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan di waagɔrk ker dulnyaa aasubil ngbaan, ki di ɲa libuusakpeln li ponn ni bi ɲmaani ɲisubil ki nyani ɲaanyun na. Nima le mɔk Uwumbɔr aah ga bii binib bi kaa dii u na pu na. ²⁰ Le bi taa ɲisubil ngbaan pu libuusakpeln ngbaan ponn ni, kitɲ aagbaan, ki nyan ɲaanyun. Le nsin nyan libuul ngbaan ni, ki wiir aan utaan yaa sil mu ponn ni kan, u ga ɲmaa liin na, ki puu ti saa mal ikui ilee aafɔfɔk aah bi pu na.

15

Gbelngbeln aafalaa na

¹ M nan ki kan lijinjiir aawan niken paacham. Ni nan ye tiwankpaan, le ki gar mi pam. M nan kan Uwumbɔr aatuuntiib bilole bi joo ni falaa bilole na. Falaa ngbaan ga li ye gbelngbeln aafalaa la; ba pu? falaa ngbaan aapuwɔb Uwumbɔr aajuul ga sɔɲ.

² Le m kan tiwan ni naahn nnyusakpem mu mmii ɲmal mu ponn ni na, le mu wiin chain ke kinimbilik na. Le m kan binib bi nyan, kaa dii upeel ngbaan, ni liwaal li naahn u na, kaa gaa waadaan ki ye waayimbil aanamba na; bi ka nnyusakpem mu wiin chain ke kinimbilik na chee, ki joo tibar ti Uwumbɔr tii bi na, ³ ki gaa ilahn i ye Upihbo ngbaan ni Uwumbɔr aatutunn Moses aalahn na ke, “Tidindaan Uwumbɔr u yeh mpɔɔn mɔmɔk na,

saatuln ye litukpaan ki gar binib pam.
 Saasan ye nsanyaan, ki mu ye nsan bamōnn.
 Si le ye Ubər n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

⁴ Tidindaan, ŋma bi, kaan san si ki nyuŋ si?
 Si baanja le ye chain.

ŋinibol mōmōk ga dan ki nan
 gbaan aanimbiin ni ki doon si;
 ba pu? binib mōmōk kan saatunyaan.”

⁵ Nimina aapuwb le m kan ke bi nan chuu piir
 Uwumbər Aapepel li bi chain chain na aan li bi waabool
 ponn ni paacham na, ⁶ le Uwumbər aatuuntiib bilole bi
 joo ni falaa bilole na nyan ni li ponn ni, ki pee njekepiin
 ŋi bi chain na, ki buu salmaa aagbapapann bibiŋ pu. ⁷ Le
 tiwanfuurkaan ninaa ponn ni nibaa di salmaa aasambil
 ŋilole tii Uwumbər aatuuntiib bilole ngbaan. Uwumbər
 u bi n-yoonn mu kaa kpa ndoon na aajuul aah fii pu na le
 gbii ŋisambil ngbaan. ⁸ Le Uwumbər aanyuŋ ni waapōon
 cha iŋmanyuu gbiin waadichal. Ubaa aa ŋmaa koo lidichal
 ngbaan ni ki nan saa buyoonn falaa bilole bi Uwumbər
 aatuuntiib bilole joo ni bi na ga pii dulnyaa ni aanib ki doo
 na.

16

Uwumbər aajuul aasambil

¹ Le m ŋun nneel sakpiin nyan ni Uwumbər Aadichal
 ni, ki tuk Uwumbər aatuuntiib bilole ngbaan ke, “Li cha ti
 di falaa u bi ŋisambil ŋilole ni na kpir dulnyaa ni; ba pu?
 Uwumbər gee lijuul bi pu.”

² Le Uwumbər aatuun ubaa buen ki ti di falaa u bi
 waasambil ni na kpir dulnyaa ni. Le ni ŋa ibuun i wu
 sakpen na ki baan binib bi kpa upeel ngbaan aadaan ki dii
 waawaal na pu.

³ Le Uwumbør aatuun leler mu di falaa u bi waasambil ni na kpir nnyusakpem ponn ni. Le nnyusakpem ngbaan aanyun kpaln nsin ke linikpol aasin na. Le tiwan nimøk bi nnyusakpem ponn ni na kpo.

⁴ Le Uwumbør aatuun tatar mu di falaa u bi waasambil ni na kpir ñimwə ni, ni inyunbun ni. Le nnyun ngbaan kpaln nsin. ⁵ Le m ñun Uwumbør aatuun u ye nnyun aayidaan na len ke, “Uwumbør u ye chain daan, ki nan bi, ki beenin bi na, saah daa binib ngbaan aatafal kina na, aa ña ni ñan; ⁶ ba pu? bi ku saanib ni saabønabtiib ki cha baasin nyan, le aa mu cha baanyun kpaln nsin bi nyu. Bi ñeer kina la.” ⁷ Le m ñun nneel nyan ni kitork aabimbiln ni ki len ke, “Tidindaan Uwumbør, u yeh mpwən məmøk na, ni ye mbamən, aa jin binib tibør mbaməm ki ña bi naah ñeer bi pu na.”

⁸ Le Uwumbør aatuun nanar mu di falaa u bi waasambil ni na kpir nwiin pu. Le Uwumbør cha mu seer binib ke mmii aah seer pu na. ⁹ Le ntoton sakpen seer binib. Le bi sii Uwumbør u kpa mpwən ki cha bi ji falaa kina na. Baa kpeln baabimbin, kaa nyuŋ u.

¹⁰ Le Uwumbør aatuun ñmuŋmur mu di falaa u bi waasambil ni na kpir upeel ngbaan aabørjal pu. Le waanaan bəlñ. Le binib junni bilambil iween pu. ¹¹ Iween ngbaan pu, ni ibuun ngbaan pu, le bi seei Uwumbør u bi paacham na, kaa kpeln baabimbin, kaa di cha baatunwanbir.

¹² Le Uwumbør aatuun loloob mu di falaa u bi waasambil ni na kpir limwəsakpeln li bi yin li ke Yufrates na ni. Le laanyun foor, ki ña nsan ki tii bibərb bi nyan ni liwipuul wəb na. ¹³ Le m kan tiyayaar ti naahn titaateeraakpann na titaa nyan ni kipeewanbiik, ni upeel ngbaan, ni waabønabr u ñmanni binib na aaməi ni la. ¹⁴ Tiyayaar ngbaan ye kinimbəŋ yaan la, le ki tun lijnjiir aatun, ki buen dulnyaa wee ni aabərb məmøk chee, ki ti

kuun bi, ke bi to butəb, Uwumbər u yeh mpəən məmək na aawiinsakpiin daal.

¹⁵⁻¹⁶ Tiyayaar ngbaan nan kuun bi lipepel libaa wəb. Hiibru* aaliin ponn ni bi yin nima chee ke Amagedonn. Le Yesu bui ke, “Li pel man, m ga dan ke unaayuk aah choo pu na la. Uwumbər aanyoor bi binib bi si kii bundaln m ga nan fuu ni na, ki lik baawanpeenkaan ke bi taa chuun biŋmeen, ki taa ji iniməən.”

¹⁷ Le Uwumbər aatuun lolole mu di falaa u bi waasambil ni na kpir libuln pu. Le nneel sakpiin nyan ni Uwumbər aabərjal li bi waadichal ni na, ki len ke, “Ni ŋa doo a.”

¹⁸ Le utaal moor, kifuuk mu faa, le utaal teen, le kitij deŋ sakpen ki ti nyanj. Uwumbər aah nan naan binib buyoonn na, kitij aa nan deŋ sakpen ke kaah deŋ n-yoonn ngbaan sakpen pu na. ¹⁹ Le kitisakpeŋ ngbaan aadir məmək yakr nfum mutaa ki lir kitij. ŋinibol məmək aatim mu lir kitij a; ba pu? Uwumbər aa suln kitisakpeŋ Babiloŋ ngbaan aanib aatunwanbir bər, ki tii bi kiyikuuk ki gbii ndaan mu ye waanjuul sakpen na, ki cha bi nyu. ²⁰ Le ŋidik məmək muin nnyun ni kaa ki bi, ŋijoo məmək mu lir. ²¹ Le utaal nun ŋitaatakpabil sakpiin, ki lir binib pu. ŋi məmək nan nyuun ke njikaabim bətə aah nyuun pu na. Le binib sii Uwumbər ŋitaatakpabil ngbaan aabəbir pu; ŋi nan ŋa bi falaa pam.

17

Upiidagookpaan na aabər

¹ Le Uwumbər aatuuntiib bilole bi joo ŋisambil ŋilole ngbaan na ubaa dan ki nan len m chee ki bui mi ke, “Dan do, aan m nan mək si Uwumbər aah ga daa upiidagookpaan u bi nnyunkpaan chee na aatafal pu na. ² Dulnyaa

* 16:15-16 : Hiibru aaliin ye Juu yaab aaliin la.

aaborb gər chaa upiidagoor ngbaan chee. Dulnyaa aanib mu gər chaa u chee ki nyu waadagoor aadaan ki gbii.”

³ Le Uwumbər Aafuur Nyaan fir m pu, le waatuun ngbaan yoor mi ki di buen nteersakpiin ni. Le m ti kan upii ubaa dik upeel u man na pu. Niyimbil ni seei Uwumbər na nan bi upeel ngbaan aawon məmək pu. U nan kpa niyil nilole ni iyiin kipiik. ⁴ Upii ngbaan nan pee tiwanpeenkaan nyaan, nibaa chee man, niken chee mu bən ke nsiin na, ki pee nleen mu njan ki kpa kidaak na uneen ni. Waawanpeenkaan pu nan ye salmaa ni njitakpabinyaan ni kpa kidaak na. U nan joo salmaa aasambil unjaal ni. Tiwan ni kaa njan, ki ye waadagook aawan, ki kpa tijəŋ na nan gbii waasambil ngbaan ni. ⁵ Liyimbil li aatataa bəə na nan njeeme paa uyigbeer pu. Liyimbil ngbaan le ye ke, “Kitisakpeŋ Babilon ki ye bipiidagoob ni bininum məmək aana na.” ⁶ Le m kan upii ngbaan gbii ndaan ki də; ba pu? u nyun Uwumbər aanib aasin, ni binib bi kpo Yesu pu na aasin ki gbii.

Maah kan u na, le ni gar mi pam. ⁷ Le Uwumbər aatuun ngbaan baa mi ke, “Ba pu ni gar si? M ga kpiir upii ngbaan aabər, ni waah dik upeel u pu na aabər aatataa, ki tuk si. ⁸ Upeel u kpa niyil nilole ni iyiin kipiik aan aa kan u na, u nan bi, kaa ki bi. Ni yaa kpee siib kan, u ga nyan ni libuul li nyoo kaa kpa limək na ni, ki cha nin chee bi ga kuln u. Le dulnyaa ni aanib bi aayimbil aa njeeme liməfal aagbaŋ ni buyoonn Uwumbər aa nan kee naan dulnyaa wee na, yaa kan upeel ngbaan kan, ni ga gar bi pam; ba pu? u nan bi, kaa ki bi, ki ga ki gir ni.

⁹ “Unii umək kpa nlan na, u dakl lik ki bee nimina aatataa. Upeel ngbaan aayil nilole na njan njoo nilole ni upii ngbaan ka ni pu na, ki mu njan biborb bilole. ¹⁰ Biborb bilole ngbaan ponn ni birmu lir a, ubaa laa bi dandana wee, uken aa kee fuu ni. U yaa nan fuu ni kan, waan ki

yunn. ¹¹ Upeel u nan bi, kaa ki bi na le ɲaɲ ubər niniin, ki ye bibərɓ bilole ngbaan ponn ni ubaa, ki cha nin chee bi ga kuln u na.

¹² “Saah kan iyiin kipiik i na, i ɲaɲ bibərɓ kipiik bi kaa kee ji nnaan na la. Bi ni upeel ngbaan ga kan bibərɓ aapɔɔn, ni yunn siib. ¹³ Bibərɓ kipiik ngbaan kpa kimɔbaan, ki di baapɔɔn ni baayiko tii upeel ngbaan. ¹⁴ Bi ga faa Uwumbər Aapihbo butɔb. Le Upihbo ngbaan ga nyaɲ bi; ba pu? u ye dindatiib mɔmɔk Aadindaan, ki ye bibərɓ mɔmɔk Aabərɓkpaan la. Binib bi dii u na le ye waah nyan bi ki yin bi na, le bi si uchaɲ ni.”

¹⁵ Le Uwumbər aatuun ngbaan ki bui mi ke, “Aa kan nnyunkpaan mu upiidagoor ngbaan ka mu chee na. Nnyunkpaan ngbaan ɲaɲ binib la. Bi ye ɲitimɓol mɔmɔk aanib bi bi dulnyaa wee ni, ki len iliin imɔk bi dulnyaa wee ni na. ¹⁶ Saah kan iyiin kipiik i na ni upeel ngbaan ga li nan upiidagoor, ki ga yoor waawan mɔmɔk ki cha u chuun unmeen, ki ga ji waawon ki see u mmii; ¹⁷ ba pu? Uwumbər le cha bi ban bi ɲa waageehn, ki cha bi kpa kimɔbaan ki di baanaan tii upeel ngbaan u ji ki nan saa buyoonn Uwumbər aah len pu na nan ɲa.

¹⁸ “Saah kan upii u na, u ye kitisakpeɲ ki ye dulnyaa ni aabərɓ aayidaan na la.”

18

Babiloɲ aalirn

¹ Nimina aapuwoɓ, le m ki kan Uwumbər aatuun uken nyan ni paacham ki sunn ni, ki kpa mpɔɔn sakpen, ki wiin chain ki woln dulnyaa wee ni, ² le ki len mpɔɔn pu ke, “Kitisakpeɲ Babiloɲ lir a. Ki lir kookoo a. Biɓɔnib, ni tiyayaar, ni tiwanbir, ni inyoon i bir ki kɔ na baanja le koo nima chee; ³ ba pu? ɲinibol mɔmɔk nyun ndaan mu ye kitiɲ ngbaan aadagook aakpeek na, le dulnyaa ni

aabɔrb gɔr chaa ki chee. Binib bi chuun tiir na nan kan tinyoor sakpen ki pu; ba pu? kaanib nan ban tiwanyaan ki ti nyaŋ.”

⁴ Le m ki ŋun nneel nyan ni paacham ki len ke,
 “Maanib, nyan ni kitij ngbaan aanib chee,
     ki taa kpaan tun titunwanbir bi chee,
     ki taa ji falaa u bi ga ji u na;

⁵ Kitij ngbaan aatunwanbir muun ki wiir ki ti fuu paacham,
 le Uwumbɔr aa suln kaatunwanbir.”

⁶ U bui ke, “Teen kitij ngbaan kaah nan tii pu na.
 Teen ki kaah nan tun pu na mfum mulee.

Gbiin kaayikuuk ndaan mu pɔk jer kaah tii biken na mfum mulee.

⁷ Kitij ngbaan nan nyuŋ kibaa ki gaa tiwanyaan ki ti nyaŋ.
 Cha ki ji falaa ki li kpa mpombiin ki ti ki saa kina;
 ba pu? ki len kisui ni
     ke ki ye ubɔpii, kaa ye ukpopii,
     kaan kan mpombiin kpala.

⁸ Nima pu le falaa ga pii kitij ngbaan liwinbaal.
 Iweenbir, ni mpombiin, ni nkon ga lir ki pu.

Le mmii ga gaa kitij ngbaan mɔmɔk; ba pu?

Tidindaan Uwumbɔr u dar kitafal na kpa mpɔɔn sakpen.”

⁹ Tɔ, dulnyaa aabɔrb bi nan gɔr kitij ngbaan chee ki jin kaawanyaan na yaa kan mmii gaal kitij ngbaan, ki kan iŋmanyuu fii paacham kan, bi ga li wii ki kaani. ¹⁰ Kitij ngbaan aafalaa pu bi ga li san ijawaan, ki ga li si dandar, ki len ke, “Kitisakpeŋ Babilon ki nan kpa mpɔɔn na, tibɔbir bi ki pu. Ntafadaan pii ki liwinbaal.”

¹¹ Le binib bi chuun tiir dulnyaa ni na mu ga wii ki li kpa mpombiin kitij ngbaan pu; ba pu? ubaa aan ki daa baawan. ¹² Ubaa aan ki daa baasalmāa, ni tikunabr,

ni ɲitakpabil ɲi ɲan ki kpa kidaak na, ni ileen i kpa kidaak na, ni ɲikekenyaan, ni ɲikeken ɲi bɔn ke nsiin na, ni ɲi man na, ni ɲikpanyaan, ni iluub aanyin aasambil, ni idɔ aasambil ɲi kpa kidaak na, ni tikur aawan, ni ɲitakpanyaan aawan,¹³ ni tikpin aawan, ni kinimbɔɔpaɲ, ni tulalee, ni nkpaɲmirkoo, ni tulalee aayon mu bi joo toor kitork na, ni ndaan, ni nkpan, ni boroboro aayon, ni tijikaar, ni inaa, ni ipiih, ni itaan, ni tɔroku tiib, ni binaagbiib, ni binib aamɔfal.¹⁴ Tijikaar nyaan ti kitiɲ ngbaan aanib aanimbil nan man ti pu na, taa ki bi bi chee. Tiwanpeenkaan ni ɲan na ni tiwanyaan mɔmɔk waɲ a. Baan ki kan ni.¹⁵ Binib bi chuun tiir tiwan nimina kitiɲ ngbaan ponn ni ki kan tinyoor na ga san ijawaan kitiɲ ngbaan aafalaa pu, ki ga li si dandar ki wii, ki kpa mpombiin,¹⁶ ki len ke, “Tibɔbir bi kitisakpeɲ ngbaan pu la. Kaanib nan pee ɲikekenyaan, ni ɲikeken ɲi bɔn ke nsiin na, ni ɲikeken ɲi man na, ki nan kpa salmaa ni ɲitakpabil ɲi ɲan ki kpa kidaak na, ni ileen i ɲan ki kpa kidaak na.¹⁷ Liwinbaal le liwankpasakpeln ngbaan mɔmɔk bee yɔli.”

Le biɲɔdam mɔmɔk, ni binib bimɔk koo iɲɔi ni ki chuun na, ni biɲɔɲaab mɔmɔk, ni binib bimɔk ji nnyusakpem aatuln ponn ni na, bi mɔmɔk si dandar¹⁸ ki lik mmii aah gaal kitiɲ ngbaan pu na, le ki tar ke, “Kilatɲi ki bi ke kitisakpeɲ ngbaan na?”¹⁹ le ki faa kitangbaak ɲa biyil pu, ki wii ki li kpa mpombiin ki len ke, “Tibɔbir bi kitisakpeɲ ngbaan pu la. Biɲɔdam bimɔk chuun nnyusakpem pu na nan kan tinyoor pam; ba pu? kitiɲ ngbaan aanib nan daa bi chee tiwan ni kpa kidaak na. Liwinbaal le kitiɲ ngbaan mɔmɔk kuln a.”

²⁰ Tɔ, nimi bi bi paacham na, ni Uwumbɔr aanib, ni Yesu aakpambalb, ni Uwumbɔr aabɔnabtiib, ni li kpa mpopiin kitisakpeɲ ngbaan aah kuln pu na pu; ba pu? Uwumbɔr teen ki kaah ɲa nimi bakaa u na, ki daa kitafal.

²¹ Tɔ, le Uwumbɔr aatuun mpɔɔndaan yoor litakpal li naahn kinaak sakpeɲ na, ki di mee lii nnyusakpem ponn ni, le ki bui ke, “Kina le bi ga yoor kitisakpeɲ Babilonj ki di lii. Kaan ki li bi. ²² Ubaa aan ki li ɲun binib bi gbaa tibar na, ni binib bi gaa ilahn na, ni binib bi pii ɲiwul ni kakaan tiib na pu, kitij ngbaan ponn ni. Ututunn ubaa mu aan ki li bi ki ponn ni. Upii ubaa mu aan ki nan tijikaar ki ponn ni. ²³ Karyaa ubaa mu aan ki li wiin ki ponn ni. Uja ubaa mu aan ki yoor upii ki ponn ni. Upii ubaa mu aan ki mɔn uja ki ponn ni. Binib bi chuun tiir tiwan ki ponn ni na nan ye mpɔɔndam la. Kaanib nan ɲani inyɔk ki ɲmanni ɲinibol mɔmɔk.”

²⁴ Uwumbɔr daa kitij ngbaan aanib aatafal; ba pu? bi ku waanib, ni waabɔnabtiib, ni binib bimɔk kpo u pu na. Baasin bi kitij ngbaan ponn ni.

19

¹ Nimina aapuwɔb le m ɲun nneel mu naahn kinipaak sakpeɲ na aaneel paacham. Bi len ke, “Haleluya, Tidindaan Uwumbɔr le gaa timi lii. Uma le yeh nnyuɲ, ni mpakm, ni mpɔɔn. ² U jin binib tibɔr mbamɔm ki ɲa bi naah ɲeer bi pu na. U jin upiidagookpaan u nan cha dulnyaa ni aanib gɔr kidagook na aabɔr, ki daa utafal; ba pu? u nan ku uma Uwumbɔr aatutum.” ³ Le kinipaak ki bi paacham na ki len ke, “Haleluya. Inmanyuu nyan kitij ngbaan ni ki ga fii paacham n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” ⁴ Le bininkpiib moninko ni binaa ngbaan, ni tiwanfuurkaan ninaa ngbaan gbaan kitij ki pak Uwumbɔr u ka libɔrjal pu na, ki len ke, “Amii. Haleluya.”

Upihbo ngbaan aajim

⁵ Le nneel nyan ni libɔrjal chee ki len ke, “Nimi bimɔk ye timi Aawumbɔr aatutum ki san u na, biwaatiib ni bipɔɔndam, ni mɔmɔk pak u man.” ⁶ Le m ɲun nneel mu

naahn kinipaak sakperj aaneel, ki naahn bunyɔb sakpem aanyun aah fuuk pu na, ki fuuk ke utaal aah tar mpɔɔn pu na, len ke, “Haleluya. Dandana wee Tidindaan Uwumbɔr u kpa mpɔɔn mɔmɔk na le joo tiwan mɔmɔk. ⁷ Cha ti li mɔɔni ki li kpa mpopiin sakpen ki nyuŋ u; ba pu? ni ŋeer Upihbo ngbaan yoor upuu.* Le upuu gor ubaa. ⁸ Uwumbɔr tii u ŋikekenyaan ŋi bi chain ki wiin na, u di gbab.” Ŋikekenyaan ngbaan le ye Yesu aanib aatunyaan.

⁹ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui mi ke, “Ŋmee ke: Binib bi Uwumbɔr yin bi ke bi dan ki nan ji Upihbo ngbaan aabɔndinn aajikaar na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu.” Le Uwumbɔr aatuun ngbaan ki len ke, “Uwumbɔr aabɔr ti ye tibamɔnn na le na.”

¹⁰ Le m gbaan kitij utaafer chee, le ki ban ke m pak u. Le u bui ke m taa ŋa kina; ba pu? u mu po ye m ni nnaabitiib bi joo tibɔr ti Yesu kpiir na aatutuŋeer la, ke m pak Uwumbɔr baanja.

Tɔ, tibɔr ti Yesu kpiir na le tii waabɔnabtiib mpɔɔn ke bi len.

Unii u dik utapiin pu na

¹¹ Le m kan kitaapaak chuu piir, ki kan utapiin. U dik u pu na aayimbil le ye ke, “Mbamɔndaanyaan.” U yaa ji binib tibɔr kan, u tii bi baabamɔn, ki mu dii nsanyaan ki ti to butɔb. ¹² Unimbil wɔb wiin ke mmiigaa na. Ubɔr aayikpupur ti wiir na bi uyil pu. Waayimbil ŋmee u pu. Ubaa aa nyi liyimbil ngbaan see uma baanja. ¹³ U pee kikipalk ki bi di ki mɔɔn nsin ni na. Bi yin u ke “Uwumbɔr Aamɔboln.” ¹⁴ Le Uwumbɔr aatuuntiib bi bi paacham na paa upuwɔb, ki dik itapiin pu, ki pee ŋikekepiin ŋi ŋan ki bi chain na. ¹⁵ Le kijaak aajuk ki ka na bi umɔb ni, ke u ti nyarj ŋinibol mɔmɔk. U ga di tikur aadabil ki li joo bi mpɔɔn

* 19:7 : Upihbo le ye Yesu. Upuu le ye waanib.

pu, ki ga ŋa bi ke binib aah taar ŋisubil pu libuusakpeln ponn ni ki nyani ŋaanyun pu na, le ki mək bi Uwumbər Mpəənsakpiindaan aah gee liŋuul pu na.† ¹⁶ Liyimbil nan ŋmee waakpalk pu, utaapaln chee ke, “Bibərɓ məmək Aabərɓpaan ni dindatiib məmək Aadindaan.”

¹⁷ Le m kan Uwumbər aatuun ubaa si nwiin ni. Le u teen mpəən pu ki yin inyoon imək laani paacham na, ke i dan ki nan ji tijikaar sakpenn ti Uwumbər ga tii i na, ¹⁸ ti ye bibərɓ aawon, ni butəɓ aajab aaninkpiib aawon, ni bipəəndam aawon, ni itaan aawon, ni binib bi dik i pu na aawon, ni binib məmək aawon, bi ye binaagbiib ni bi kaa ye binaagbiib na, ni bi ye biwaatiib, ni bi ye bipəəndam na aawon la.

¹⁹ Le m kan upeel ngbaan, ni dulnyaa aabərɓ ni baajab məmək kuun təɓ chee, bi ti to unii u dik utaan pu na, ni waatuuntiib butəɓ. ²⁰ Le u chuu upeel ngbaan, ni waabəɓnabr u nan tun lijinjiir aatun unimbiin ni ki ŋmanni binib bi nan gaa upeel ngbaan aadaan ki dii waawaal na. Bi nan chuu upeel ngbaan ni waabəɓnabr ngbaan ki di ŋa chirbil aamii sakpiin ni, bifuub. ²¹ Le unii u dik utaan ngbaan pu na di kijaak aajuk ki bi uməɓ ni na ku baajab ngbaan məmək. Le inyoon məmək jin baawon ki ti bab.

20

ŋibin lichur na

¹ Le m kan Uwumbər aatuun nyan ni paacham ki ŋub libuul li nyoo kaa kpa limək na aajaalerŋ aasaafii, ni tikululn sakpenn, uŋaal ni. ² U nan chuu kipeewanbiik ki ye kinimbəɓŋ aan bi yin ki ke Uwaa u Yunn na, ki ki yin ki ke Defil,* ki ki yin ki ke Sintana na, le ki di tikululn ngbaan buu ki, ³ ki di ki ŋa libuul ngbaan ni, ki di libiil biin, ki laŋ,

---

† 19:15 : Lik Ilahn 2.9. * 20:2 : Defil ni Sintana ye kinimbəɓŋ aayimbil ŋiken la.

ke ki li bi ni ponn ni ɲibin lichur, ki taa ki ɲmanni binib ki ti saa buyoonn ɲibin lichur ngbaan ga jer na. N-yoonn ngbaan aapuwɔb, see bi chuu buur ki, ki di ki lii, ni yunn siib.

⁴ Le m kan ɲibɔrjal, ni binib bi ka ɲi pu na. Le Uwumbɔr tii bi nsan ke bi ji binib tibɔr. Bi nan ye binib bi nan kpo Yesu pu na aawiin. Binib nan chuu gii biyil lii; ba pu? bi nan moon tibɔbamɔnn ti Yesu nan kpiir na ni Uwumbɔr aabɔr. Baa dii upeel ngbaan, bee waawaal, kaa gaa waadaan biyigbeer pu, bee biɲaal pu. Bi nan kpa limɔfal ki jin nnaan Kristo chee ɲibin lichur. ⁵ Bima le ye binib bi puen fikr nkun ni na. Bitekpiib bi gur na aan ki kan limɔfal ki nan saa buyoonn ɲibin lichur ngbaan ga jer na. ⁶ Binib bi puen fikr nkun ni na kpa mpopiin; bi ye Uwumbɔr aanib la. Baan ki kpo lelee. Bi ga li ye bitotoorb ki tun lituln tii Uwumbɔr ni Kristo, ki ga ji nnaan u chee ɲibin lichur.

Kinimbɔɲ aalirn

⁷ ɲibin lichur ngbaan yaa jer kan, Uwumbɔr ga cha bi nyan kinimbɔɲ kiyondiik ni, ki di ki lii. ⁸ Le ki ga buen ki ti ɲmann ɲinibol ɲi bi dulnyaa wee mɔmɔk ni na, ki ti kuun bi, bi ti to butɔb. ɲinibol ngbaan aayimbil le ye Gog, ni Magog. Bi wiir ke nnyusakpem aatambol aah wiir pu na, ⁹ ki chuun gbii dulnyaa aapepel mɔmɔk ni, ki si gob kitinɲ ki Uwumbɔr gee ki, aan waanib bi nima chee na. Le mmii nyan ni Uwumbɔr do ki nan wun bi mɔmɔk. ¹⁰ Le Uwumbɔr chuu kinimbɔɲ ki ɲmann bi na, ki di ki ɲa chirbil aamii ni, upeel ngbaan ni waabɔnabr u nan ɲmanni binib na aah bi nin chee na. Le bi ga ji falaa, nwiin pu ni kinyeek ki ti saa n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

Kookoo aabɔjil

¹¹ Le m kan libŋjal pipiln sakpeln, ni u ka li pu na. Le kitin ni paacham san nyan u chee, kaa ki bi. ¹² Le m kan bitekpiib, bi ye bipŋndam ni bi ye biwaatiib na, si libŋjal ngbaan aanimbiin ni. Le u kpar tigbann, ki ki kpar kigbaŋ kiken, ki ye limŋfal aagbaŋ na, ki jin bitekpiib tibŋr, baabŋr aah ŋmee tigbann ngbaan ponn ni pu na, baah nan tun pu na. ¹³ Le bitekpiib mŋmŋk nyan ni kitekpiitin ni, ki si nima; binib bi nan bee nnyusakpem ponn ni na, bi mu nyan ni ki si nima. Le u jin bi mŋmŋk tibŋr baatuln aah ye pu na. ¹⁴ Le u di nkun ni kitekpiitin ŋa mmii sakpiin ponn ni. Mmii ngbaan le ye lelee aakun. ¹⁵ Le bi di binib bimŋk aayimbil aa ŋmee limŋfal aagbaŋ ni na ŋa mmii ngbaan ponn ni.

21

Paacham pŋŋn ni kitipŋŋ

¹ Le m kan paacham pŋŋn, ni kitipŋŋ; njan aapaacham, ni njan aatin na jer a. Nnyusakpem mu aa ki bi. ² Le m kan kitin ki bi chain, ki ye Jerusalem pŋŋn na, nyan ni Uwumbŋr chee paacham, ki gor ke ubŋndinn u ban u mŋn tichal na aah gor ubaa pu pu na. ³ Le m ŋun nneel sakpiin libŋjal ngbaan chee len ke, “Lik, Uwumbŋr do bi binib chee, le u ga li bi bi chee. Bi ga li ye waanib. Uma ubaa ga li bi bi chee ki ga li ye Baawumbŋr, ⁴ ki ga per bi tinyunyunn mŋmŋk. Nkun aan ki li bi; mpombiin mu aan ki li bi; iwiil mu aan ki li bi; iween mu aan ki li bi; ba pu? tiwankpok mŋmŋk jer a.”

⁵ Le Uwumbŋr u ka libŋjal ngbaan pu na len ke, “Lik, m ŋa tiwan mŋmŋk nipŋnn.” Le u mu bui mi ke, “Ŋmee kina; ba pu? tibŋr timina ye mbamŋn, ki ga sil ŋa kina.” ⁶ Le u ki bui mi ke, “M ŋa tiwan ngbaan mŋmŋk doo. Min le ye Alfa ni Omega, mpiin ni ndoon ngbaan. Unii umŋk nnyunyuu chuu u na, m ga tii u limŋfal aanyun, le waan pa nibaa. ⁷ Unii umŋk nyan na ga li yeh tiwan mŋmŋk. M ga

li ye Waawumbør; u mu ga li ye maabo. ⁸ Le bijawaandam, ni binib bi yii mi na, ni bininsom, ni binikurb, ni bidagoob, ni bibɔɔb, ni biwaadam, ni binyamøndam mòmøk ga li bi chirbil aamii ni. Nima le ye lelee aakun na.”

Jerusalem pɔɔn na

⁹ Le Uwumbør aatuuntiib bilole bi joo kookoo aafalaa bilole ɲisambil ɲilole ponn ni na, bi ponn ni ubaa dan m chee ki nan bui mi ke, “Dan, aan m nan møk si Ubøndinn u ye Upihbo ngbaan aapuu na.” ¹⁰ Le Uwumbør Aafuur Nyaan fir m pu, le Uwumbør aatuun ngbaan yoor mi ki di buen lijoosakpeln li føk na paab, le ki ti møk mi Jerusalem aatiŋ ki ye chain na nyan ni Uwumbør chee paacham, ¹¹ ki wiin chain Uwumbør aanyuŋ pu, ki wiin chain ke lichachatakpal li kpa kidaak aan bi yin li ke Jaspera na aah wiin pu na. ¹² Ligoln sakpeln li føk na mann gonn kitinŋ ngbaan, ki kpa ibisamɔi kipiik ni ilee. Uwumbør aatuuntiib ponn ni kipiik ni bilee mu si ibisamɔi ngbaan mòmøk chee. Israel yaab aanibol kipiik ni ɲilee aayimbil ɲmee ibisamɔi kipiik ni ilee ngbaan møk pu. ¹³ Ibisamɔi itaa bi liwipuul wɔb, itaa mu bi ɲɲangan, itaa mu bi ɲɲangii, itaa mu bi liwilir wɔb. ¹⁴ Ligoln ngbaan kpa ɲidinyik kipiik ni ɲilee. Upihbo na aakpambalb kipiik ni bilee aayimbil ɲmee ɲidinyik ngbaan mòmøk pu.

¹⁵ Uwumbør aatuun u len m chee na joo salmaa aadabil u ti ɲaŋ kitinŋ ngbaan ki lik kaah wiir pu na, ki ɲaŋ ki lik ligoln aabisamɔi aah waa pu na, ki ɲaŋ ki lik ligoln mu aah føk pu na. ¹⁶ Kitinŋ ngbaan nan ye likpakpaln la. ɲipepel mòmøk ɲinaa aah waa pu na ɲak la. Le u di lidabil ngbaan ɲaŋ ki lik kitinŋ ngbaan aah wiir pu na. Le ɲipepel ɲinaa mòmøk ye mal lichur libaa ni ikui iɲmu, ki mu føk kina la. ¹⁷ Le u ɲaŋ ki lik ligoln aapepeen. Ni ye ɲitaa ikui ilee ni kipiik ni ɲiloob, binib aah ɲaŋni ɲitaa

pu na; le Uwumbør aatuun ngbaan njan kina. ¹⁸ Bi nan di litakpanyaan li kpa kidaak aan bi yin li ke jasper na le maa ligoln ngbaan. Kitiñ ngbaan ye salmaa u bi chain na, ki wiin ke kinimbilik ki bi chain na. ¹⁹⁻²⁰ Ligoln ngbaan aadinyik nan ye n̄itakpanyaan n̄i kpa kidaak na m̄m̄m̄k aab̄oñ la.

Njan aatakp̄al ngbaan nan ye litakpanyaan li bi yin li ke jasper na,
 lileler nan ye litakpanyaan li bi yin li ke safir na,
 litatar nan ye litakpanyaan li bi yin li ke agate na,
 linanar nan ye litakpanyaan li bi yin li ke emeral na,
 liñm̄uñm̄ur nan ye litakpanyaan li bi yin li ke sadoniks na,
 liloloob nan ye litakpanyaan li bi yin li ke kaneliann na,
 lilolole nan ye litakpanyaan li bi yin li ke krisolate na,
 lininiin nan ye litakpanyaan li bi yin li ke beril na,
 liwawaer nan ye litakpanyaan li bi yin li ke topas na,
 kipiik nan ye litakpanyaan li bi yin li ke kalsedoni na,
 kipiik ni libaa nan ye litakpanyaan li bi yin li ke jasinte na,
 kipiik ni nilee nan ye litakpanyaan li bi yin li ke ametis na.

²¹ Le ibisam̄oi kipiik ni ilee ngbaan nan ye n̄itakpanyaan kipiik ni n̄ilee li bi yin li ke peral na; i m̄m̄m̄k nan ye litakpanyaan libaaba. Kitiñ ngbaan ponn ni aasan nan ye salmaa u bi chain ki naahn kinimbilik ki bi chain na la.

²² Maa nan kan Uwumbør Aadichal kitiñ ngbaan ponn ni; ba pu? Tidindaan Uwumbør u yeh m̄p̄oñ m̄m̄m̄k na, ni Upihbo ngbaan bi kitiñ ngbaan ponn ni, le binib dooni bi.

²³ Kitiñ ngbaan aa ban n̄wiin ni uñmal li wiin ki ponn ni; ba pu? Uwumbør aah wiin pu na woln ki ponn ni. Kaakaryaa ye Upihbo ngbaan la. ²⁴ Kaawiin ga woln n̄jinibol aanib pu, ke bi chuun. Dulnyaa aab̄orb ga li joo ni baawanyaan ki ponn ni. ²⁵ Kitiñ ngbaan aagoln aabisam̄oi kipiik ni ilee

aan piin nwiin pu. Kinyeek aan li bi nima. ²⁶ ʒinibol aanib ga li joo ni baawanyaan ki ponn ni. ²⁷ Tiwan ni kpa tijɔŋ na nibaa aan koo ni ki ponn ni. Binib bi dii ɲiwaa na ponn ni ubaa aan koo ni. Binib bi mɔln inyamɔn na ponn ni ubaa mu aan koo ni. Binib bi aayimbil ɲmee Upihbo ngbaan aamɔfal aagbarɲ ni na baanja le ga koo ni.

22

¹ Uwumbɔr aatuun ngbaan nan mɔk mi limɔɔl li ye limɔfal aanyun ki wiin chain na. Mu nyan ni Uwumbɔr ni Upihbo ngbaan aabɔrjal chee, ki puu dii kitiɲ ngbaan aasan aakaasisik ni. ² Le limɔfal aasui si limɔɔl ngbaan aapepel mɔmɔk ɲilee pu, le ki lu ɲisubil libiln ponn ni nfum kipiik ni mulee, uɲmal uɲmal ponn ni. Isui ngbaan aafar le tii ɲinibol mɔk laafee. ³ Tiwan ni Uwumbɔr kɔ na nibaa aan li bi kitiɲ ngbaan ni.

Uwumbɔr ni Upihbo ngbaan aabɔrjal ga li bi ki ponn ni; le waatutum ga tun lituln tii u, ⁴ ki ga kan unimbil wɔb. Waayimbil ga li bi biyigbeer pu. ⁵ Kinyeek aan ki li bi. Baan li ban karyaa, kaan li ban nwiin; ba pu? Tidindaan Uwumbɔr le ga li wiin bi pu. Bi ga li ye bibɔrb ki cha n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.

Yesu aah ga nan gir ni pu na

⁶ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui mi ke, “Tibɔr ngbaan ye mbamɔn ki ga sil ɲa. Tidindaan Uwumbɔr u di Waafuur Nyaan tii waabɔnabtiib na tun ni waatuun u nan mɔk waatutum tiwan ni ga ɲa mala na.”

⁷ Tɔ, Yesu len ke, “Li pel man, m ga gir ni mala. Binib bi kii kigbarɲ kee aabɔr ti tuk timi tiwan ni ga ɲa na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu.”

⁸ Min Jɔnn le ɲun ki kan tiwan nimina. Maah ɲun ki kan ni mɔmɔk doo na, le m gbaan kitiɲ, Uwumbɔr aatuun u mɔk mi tiwan ngbaan na aanimbiin ni, ki ban ke m pak

u. ⁹ Le u bui mi ke, “Taa ŋa kina. Pak Uwumbør baanja. M mu ye saatutuŋeer ubaa la, ni Uwumbør aabønabtiib bi ye aanaabitiib na aatutuŋeer la, ni binib bi kii kigbaŋ kee aabør na aatutuŋeer la.” ¹⁰ Le u ki bui mi ke, “Kigbaŋ kee aabør ti tuk timi tibør ti ga ŋa na, taa joo ti aabaa; ba pu? naan yunn, ti ga ŋa. ¹¹ Unii umøk tun lituln li kaa ŋan na, u li beenin tun kina. Unii umøk tun tijøŋ aatuln na, u li beenin tun kina. Unii umøk tun lituln li ŋan na, u li beenin tun kina. Unii umøk bi chain na, u li beenin bi chain.”

¹² Yesu len ke, “Li pel man, m ga gir ni mala, ki ga li joo ni ipiin ki nan tii unii mòmøk ipiin waatuln aah ŋeer pu na. ¹³ Min le ye Alfa ni Omega, njan yoo ni gbelngbeln yoo, mpiin ngbaan ni ndoon ngbaan.”

¹⁴ Tø, binib bi finn baawanpeenkaan ki ŋa ni chain na, Uwumbør aanyoor bi bi pu. Bi ga li kpa nsan ke bi moo limøfal aasubil, ki dii kitiŋ ngbaan aabisamøi ni ki koo ni. ¹⁵ Le tiniwanbir, ni bibøøb, ni bidagoob, ni binikurb, ni biwaadam, ni binyamøndam, ni biŋmaŋmannim ma kan, baan koo ni kitiŋ ngbaan ni.

¹⁶ “Min Yesu tun ni maatuun u nan tuk nimi tibør tee, ni ti tuk maanib. M ye Ubør David aayaabil, ki ye liŋmabil naanyuun li wiin chain na.”

¹⁷ Uwumbør Aafuur Nyaan ni Yesu aanib bui ke, “Dan.”
Unii umøk ŋun na, u mu bui ke, “Dan.”

Unii umøk nnyunyuuu chuu u na, u mu dan. Unii umøk ban na, u mu dan ki nan nyu limøfal aanyun, ki taa pa nibaa.

Kookoo aabør

¹⁸ M sur unii umøk ŋun kigbaŋ kee aabør ti tuk timi tiwan ni ga ŋa na, unii ubaa yaa di tibør tiken kpee tibør ngbaan pu kan, Uwumbør ga di falaa u ŋmee kigbaŋ kee ponn ni na kpee u. ¹⁹ Unii ubaa yaa bar kigbaŋ kee aabør ti tuk timi tiwan ni ga ŋa na kan, Uwumbør aan cha u moo

limɔfal aasubil, kaan cha u koo ni kitirj ki bi chain na ponn ni, tiwanyaan ni bi ŋmee kigbarj kee ponn ni na.

²⁰ Yesu u tuk timi tibɔr tee na bui ke, “Een, m ga gir ni mala.”

Mbamɔn, Ndindaan Yesu, dan.

²¹ Tidindaan Yesu ŋa tinyoor ŋa waanib mɔmɔk pu. Amii.

Uwumbør aagbar

Bible without Deuterocanon in Konkomba

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konkomba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible without Deuterocanon

in Konkomba

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

